

§ 178

Dnr 2011/KSTK 0127 090

Inrättande av naturreservatet Dyviks lövängar**Kommunstyrelsens förslag till kommunfullmäktige**

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) inrätta Dyviks lövängars naturreservat vars omfattning framgår av bifoga de karta.
2. För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutas med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter, under kapitlet Reservatsföreskrifter för Dyviks lövängar, Tyresö kommun, ska gälla.
3. Med stöd av 3 § i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken fastställs bifogade skötselplan.
4. Samhällsbyggnadsförvaltningen utses till naturreservatsförvaltare.
5. Naturreservatets namn ska vara Dyviks lövängars naturreservat.

Kommunstyrelsens beslut

6. Paragrafen förklaras omedelbart justerad.

Beskrivning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen, miljö- och trafikenheten, har tagit fram ett förslag för bildande av naturreservatet Dyviks lövängar.

Ett sextiotal myndigheter, fastighetsägare, företag och föreningar har fått förslaget på remiss. De 15 inkomna remissvaren är sammanställda i samrådsredogörelsen. Dessutom har fastighetsägarna inom Dyviksområdet skriftligen informerats om förslaget till naturreservatet Dyviks lövängar.

Skötselplanen har tagits fram av arbetsgruppen Dyviks lövängar och miljö- och trafikenheten.

§ 120

Dnr. 2011 KSTK 0127 090

Inrättande av Dyviks lövängars naturreservat

Miljö- och samhällsbyggnadsutskottets förslag till kommunstyrelsens beslut

1. Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) inrätta Dyviks lövängars naturreservat vars omfattning framgår av bifogade karta.
2. För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutas med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter, under kapitlet Reservatsföreskrifter för Dyviks lövängar, Tyresö kommun, ska gälla.
3. Med stöd av 3 § i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken fastställs bifogade skötselplan.
4. Samhällsbyggnadsförvaltningen utses till naturreservatsförvaltare.
5. Naturreservatets namn ska vara Dyviks lövängars naturreservat.

Beskrivning av ärendet

Samhällsbyggnadsförvaltningen, miljö- och trafikenheten, har tagit fram ett förslag för bildande av naturreservatet Dyviks lövängar.

Ett sextiotal myndigheter, fastighetsägare, företag och föreningar har fått förslaget på remiss. De 15 inkomna remissvar är sammanställda i samrådsredogörelsen. Dessutom har fastighetsägarna inom Dyviksområdet skriftligen informerats om förslaget till naturreservat Dyviks lövängar.

Skötselplanen har tagits fram av arbetsgruppen Dyviks lövängar och miljö- och trafikenheten.

Till ärendet hörande handlingar

- Tjänsteskrivelse
- Förslag till beslut med föreskrifter
- Skötselplan
- Samrådsredogörelse
- Sändlista

Justerandes sign

Utdragsbestyrkande

Plats och tid Sammanträdesrummet Myggdalen
Torsdagen den 17 november 2011, kl. 08.30 – 11.35

Beslutande

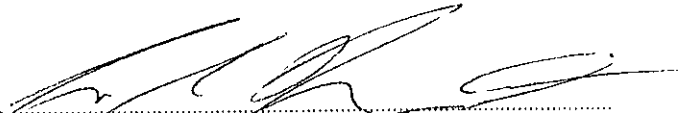
Övriga deltagare

Utses att justera Marita Bertilsson

Justeringens plats och tid Kommunhuset

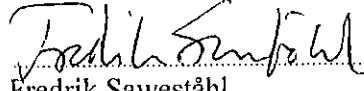
Underskrifter

Sekreterare

Lars-Åke Palmö

Paragrafer 118 - 134

Ordförande

Fredrik Saweståhl

Justerande

Marita Bertilsson

ANSLAG/BEVIS

Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ

Kommunstyrelsens särskilda utskott Miljö- och samhällsbyggnadsutskottet

Sammanträdesdatum

2011-11-23 17

Datum för anslags uppsättande

2011-11-24

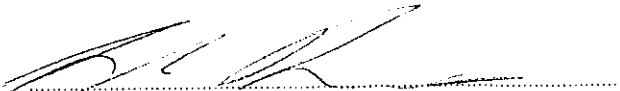
Datum för anslags nedtagande

2011-12-15

Förvaringsplats för protokollet

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Underskrift

Lars-Åke Palmö

Utdragsbestyrkande

Närvarolista miljö- och samhällsbyggnadsutskottet

Sammanträdestid: den 17 november 2011 kl. 08.30 – 11:35

Justering:

Ordinarie ledamöter:

Namn	Närv.	Beslutande	Kom kl.	Gick kl.	Anm.
Fredrik Saweståhl (M)	X	X			
Mats Larsson (Fp)	X	X			
Martin Nilsson (S)	-				
Anki Svensson (M)	X	X			
Andreas Jonsson (M)	-				
Leif Kennerberg (Kd)	X	X			
Kristjan Vaigur (S)	X	X			
Marie Linder (S)	-				
Marie Åkesdotter (MP)	X	X			

Ersättare:

Namn	Närv.		Kom kl.	Gick kl.	Anm.
Matilda Lundh (M)	-				
Lotta Stjernfeldt (M)	-				
Mats Lindblom (FP)	-				
Margareta Ternstedt (Fp)	-				
Henrik Gustavsson (C)	-				
Marita Bertilsson (S)	X	X			
Anita Mattsson (S)	X	X			
Peter Bylund (MP)	X				
Elisabet Hedlund (V)	X				

Tjänstemän:

Åke Skoglund	Anders Lind	Sara Kopparberg
Sophia Norrman Winter	Christian Nützel	Lars-Åke Palmö
Jan Nilsson	Göran Bardun	Göran Norlin
Azadeh Iranpor	Carolina Fintling Rue	Bertil Eriksson
Jenny Holmberg		

Tyresö kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och trafikenheten
Göran Bardun
08-5782 93 51 Kommunekolog
goran.bardun@tyreso.se
08-5782 93 51

TJÄNSTESKRIVELSE
2011-11-07
1 (2)

Diarienummer
2011/KSTK 0127 . 090

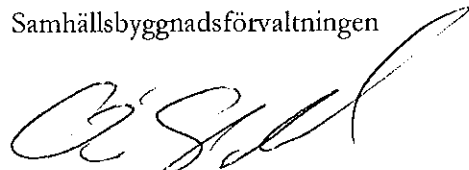
Kommunfullmäktige

Inrättande av Dyviks lövängars naturreservat

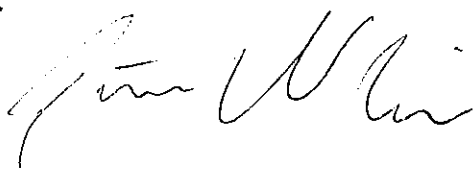
Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att förslaget för Dyviks lövängars naturreservat antas.

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Åke Skoglund
Samhällsbyggnadschef
ake.skoglund@tyreso.se
08-5782 92 33

Göran Norlin
Miljö- och trafikchef
goran.norlin@tyreso.se
08-5782 97 80

Sammanfattning

Miljö- och trafikenheten har tagit fram ett förslag för bildande av Dyviks lövängars naturreservat. Förslaget har varit ute på remiss under året till sakägare. 15 svar har inkommit. Förslaget omfattar beslutsdel med föreskrifter, skötselplanförslag och samrådsredogörelse.

Beskrivning av ärendet

Miljö- och trafikenheten har tagit fram ett förslag för bildande av naturreservatet Dyviks lövängar. Förslaget skickades ut för samråd till ett sextiotal myndigheter, fastighetsägare, företag och föreningar. 15 stycken yttranden har inkommit och redovisas i samrådsredogörelsen. Till övriga fastighetsägare inom Dyviksområdet har skriftligen informerats om reservatsförslaget.

Till ärendet hör följande handlingar:

- beslut med föreskrifter,
- karta (bilaga 1),
- sändlista (bilaga 2),
- skötselplan (bilaga 3).

Skötselplanen har tagits fram av Arbetsgruppen Dyviks lövängar och Miljö- och trafikenheten.

Efter samrådet har följande förändringar gjorts:

- Tillkommande är ett fiskeförbud i Dyviksmaren för att skydda fiskreproduktionen under vår och tidig sommar.
- Bestämmelserna om besöksgruppers storlek med mera har formulerats om.
- För friluftsinteresset klättring har tillkommit en möjlighet att ansöka om byte av de befintliga bultar i de klätterleder som finns i reservatets bergsbranter. Här ska i så fall användas befintliga bulthål. Kommunen har i övrigt inga åtaganden vad gäller bergsklättring och den juridiska ansvarsfrågan för klättersäkerheten ansvar klättraren och klätterrörelsen för.

FÖRSLAG

2011-10-22

1 (19)

Tyresö kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och trafikenheten
Göran Bardun
Kommunekolog
08-5782 93 51

Dyviks lövängars naturreservat Tyresö kommun

Kommunfullmäktiges beslut

- 1 Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) inrättas Dyviks lövängars naturreservat vars omfattning framgår av bifogade karta (bilaga 1).
- 2 För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar kommunfullmäktige med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att föreskrifter här nedan angivna, under kapitlet Reservatsföreskrifter för Dyviks lövängar, Tyresö kommun, ska gälla.
- 3 Kommunfullmäktige beslutar med stöd av 3 § i förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken fastställa bifogad skötselplan (bilaga 3).
- 4 Samtidigt beslutar kommunfullmäktige att samhällsbyggnadsförvaltningen utses till naturreservatsförvaltare.
- 5 Naturreservatets namn skall vara *Dyviks lövängars naturreservat*.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Dyviks lövängars naturreservat
Kommun	Tyresö
Län	Stockholms
Församling	Tyresö
Läge	Topografiska kartan 10I Stockholm SO Ekonomiska kartan blad nr 10I 3j. Området, som gränsar till och ligger mellan Dyviks respektive Sandholmarnas naturreservat, är beläget på Brevikshalvöns södra del ca 15 km från Tyresö centrum.
Fastigheter	Del av Dyvik 1:1. Naturreservatets gräns ligger generellt 10 meter från enskild tomtmark.
Naturgeografisk region	Region 25c, Sörmlands och norra Götalands skärgårdar.
Markägare	Tyresö kommun
Areal	19 hektar, varav 13 hektar land och 6 hektar vatten.
Reservatsförvaltare	Samhällsbyggnadsförvaltningen, Tyresö kommun, eller annan förvaltning som har hand om skötseln av de kommunala naturreservaten i enlighet med 2 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera.
Samrådsgrupp	Företrädare för kommunens natur-, mark- och fritidsfunktioner och representanter för Arbetsgruppen Dyviks lövängar utgör samrådsgrupp för naturreservatet. Samrådsgruppen sammanträder minst en gång per år och har en genomgång och dokumentering av utförda och planerade åtgärder i reservatet. Utgångspunkten för dessa samrådsmöten är att finna lämpliga lösningar på olika inkomna frågeställningar som rör reservatet och dess skötsel. Vid tvister äger kommunen som markägare att avgöra frågan.

Syftet med naturreservatet

Syftet med Dyviks lövängars naturreservat är att bevara och utveckla ett värdefullt område med skärgårdsnatur. Viktigaste ändamålet med naturreservatet är att bevara och utveckla löv- och slätterängarna vid Dyviksmaren och dess omgivningar samt att skydda områdets växt- och djurliv i övrigt. För att bibehålla det stora biologiska värdet måste ängsmarkerna skötas med metoder som gynnar artrikedomen. Friluftsentresset ska tillgodoses där så natur- och kulturintressena inte lider skada. Allmänheten ska ges tillgång till ett innerskärgårdsområde för rekreation och naturstudier.

Syftet uppnås genom att lövängarna får en skötsel som gynnar och stärker utvecklingen av typiska ängsväxter. Dyviksmarens innehåll av växter och djur ska så långt som möjligt värnas för sitt fortbestånd. I övrigt ska skogsmark få utvecklas fritt och ädellövträd gynnas, speciellt grova ädellövträd ska skyddas för att värna artrika miljöer. Bergbranten längs med Dyviksuddsvägen är av Skogsstyrelsen bedömd som nyckelbiotop (se karta i skötselplanen, område 25), dessa områden indikerar höga naturvärden och ofta högt innehåll av rödlistade växt- och djurarter. (Hotade växt- och djurarter sätts upp av Artdatabanken i Uppsala på den så kallade rödlistan. Förteckningen över rödlistade arter uppdateras vart femte år).

Skäl för beslut

Området som är beläget inom Dyvik 1:1 och anges i kommunens naturinventering och översiktsplan som ett område av regionalt värde med hänsyn till natur- och kulturintressen. Dyviks lövängar finns även med i länsstyrelsens naturkatalog. Reservatsområdet ligger i anslutning till de befintliga naturreservaten Dyvik och Sandholmarna, där Dyviks lövängar utgör en sammanbindande länk. Berg- och rasbranten längs med Dyviksuddsvägen är av Skogsstyrelsen klassad som nyckelbiotop, ett område med höga naturvärden. Nyckelbiotoper har en nyckelroll för bevarandet av skogens hotade växter och djur.

Det är främst områdets naturvärden; skärgårdslandskapet, den rika floran och faunan samt det av lång hävd skapade natur- och kulturvärdena hos lövängarna som utgör de främsta skälen för bevarande av området. Friluftsintrasset ska tillgodoses så att natur- och kulturintressena inte lider skada. Ett motiv för att inrätta Dyviks lövängar som naturreservat är områdets känslighet för olika former av påverkan, främst ändringar i skötseln.

Naturreservatet bidrar till att uppfylla sex av de nationella miljö kvalitetsmålen nämligen: ”god bebyggd miljö”, ”ingen övergödning”, ”hav i balans samt levande kust och skärgård”, ”levande skogar”, ”ett rikt odlingslandskap”, ”ett rikt växt- och djurliv” samt de motsvarande regionala miljömål som antogs 2006 för Stockholms län. Området finns med i det program för den nationella satsning i storstadslänet för skydd av tätortsnära natur. (Aldrig långt till naturen (Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2003:20).

Beskrivning av området

Naturreservatet utgörs av cirka sex hektar löväng - lövskog, cirka fem hektar bergbunden blandskog med stora inslag av ädellövträd, strandängar med enstaka klippor, en hektar blandsumpskog, en hektar lövsumpskog samt sex hektar vatten som en del av del av Furuholmfladen respektive Ällmorafjärden och hela Dyviksmaren. Den sistnämnda har vid normalvattenstånd förbindelse med Ällmorafjärden.

I området växer flertalet av de i regionen förekommande träd- och buskarterna. Ängarna vid Dyviksmaren är mycket artrika när det gäller kärlväxter och svamp. Områdets lövängar har restaurerats av Arbetsgruppen Dyviks lövängar med början år 1984. Den hävdade lövängsytan utgör cirka 1,5 hektar och består av Södra Strandängen, Båthusbacken, Stenbacken, Lillängen, Lillbacken, Lillgipan, Stora Strandängen, Sandängen, och Norra Strandängen (före detta Kärrspiraängen).

Lövängsområdet hävdas enligt gammal tradition med fagning, försommar-slätter, slätter, lövtäkt, och gallringsarbeten. De övriga skogs- och bergs-områdena har vårdats sedan 1970-talet av Tyresö Dyviksudds tomtägare-förening.

Lövängarna

Områdets kulturpåverkade marker har en lång brukningstradition, som det är angeläget att inte bryta. Dessa områden kräver särskilda skötselåtgärder. Lövängsområdet och hamlade träd i olika utvecklingsstadier och områdets skötselhistoria är mycket väl dokumenterad. Det är ett hävdad lövängs-område av högt värde i länet. Dyviks lövängar är också ett område som har en mycket väl dokumenterad flora och fauna samt utförda åtgärder sedan mitten av 1980-talet. Området har på en liten areal osedvanligt variationsrika lövängslokaler och mycket intressanta välhävdade strandängar, där de olika fuktighetszonernas utveckling kan studeras.

Det är ur allmän synvinkel mycket angeläget att området skyddas och att arbetet med lövängarnas fortsatta hävd ges goda förutsättningar och prioritet jämfört med andra friluftssintressen som kan göra anspråk på att dominera området.

Områdets marer

Dyviksmaren har stor betydelse som lekplats för fisk och har dessutom flera sällsynta vattenväxter. Observerade fiskarter är bland annat braxen, ruda, abborre och gädda. En del av Furuholmsfladen ingår i reservatet med hänsyn till att maren är en viktig lekplats för fisk. För att skydda Dyviksmarens funktion som lekmiljö för bland annat abborre och gädda så finns en föreskrift om fiskeförbud mellan 1 april till och med 15 juni. Vissa förslag till anpassningar för maren som fiskreproduktionsplats anges i skötselplanen.

Fiskerättigheterna i reservatets vattenområden är delvis privata och i övrigt är kommunens vattenområde utarrenderat. För att freda marernas vattenområden så är det för allmänheten förbjudet att där använda båt eller annan farkost.

Korpberget och bergbrant öster om Dyviksuddsvägen

Korpberget och bergväggen öster om Dyviksuddsvägen (norr om Dyviksuddsvägen 3) har värden som uppehålls- och boplats för störningskänslig fauna. Bergen används av bergsklättrare som har borrar i bultar i berget för klättringsleder. Risk finns för slitageproblem om bergsbranterna frekvent nyttjas för omfattande klättring. Enstaka klättrare som besöker berget bör kunna fungera utan att omfattande skador uppkommer på växtlighet och bergen. Kommunen ansvarar inte för klätterlederna som finns inom naturreservatet.

Det är förbjudet att borra in nya klätterbultar i reservatets berg. Där det finns av klätterrörelsen dokumenterade leder är det möjligt att klättra, underhålla, inklusive att ersätta bultar (efter tillstånd) som av säkerhetsskäl bör bytas ut. Reservatets föreskrifter syftar till att undanhålla området från större grupper som organiserat eller i kommersiellt syfte anordnar klätterdagrar för att nämna ett exempel på verksamheter.

Bergsbranten öster om Dyviksuddsvägen har goda förutsättningar för att ytterligare utveckla den intressanta floran. Bergsbranten är av Skogsstyrelsen inventerad och bedömd som nyckelbiotop. Nyckelbiotop är skogsområden med höga naturvärden.

Sumpskogen

Sumpskogskorridoren i riktning mot Sandholmarnas naturreservat är av betydelse för främst de insekter och andra smådjur som främjas av lövängsområdets fortsatta hävd och som dessutom väntas vara viktiga för vissa växtarters reproduktion inom lövängarna.

För friluftslivet

Det är för friluftslivet av intresse att kunna erbjuda ett större naturskyddat område att vistas i och med att Dyviks lövängar som naturreservat förenar även Dyviks respektive Sandholmarnas naturreservat.

Reservatet syftar speciellt till att gynna den känsliga floran och faunan i området varför friluftssysselsättningar som ängsskötsel, vandring, bad och naturstudier ska prioriteras.

Större grupper av besökare (> 40 deltagare) i reservatet kräver tillstånd från naturvårdsförvaltaren. För tävlingar krävs också tillstånd. Besök av skolklass med lärare eller naturguide med grupp i naturreservatet är normalt verksamheter som inte behöver kontakta kommunen före besök. Enstaka personer som utövar till exempel bergsklättring eller sportdykning kan tillåtas så länge reservatets syften upprätthålls. Nya hål för klätterbultar i berg får inte anläggas (i enlighet med föreskrift C1). Möjlighet till utbyte av befintliga bultar kan göras i gamla bulthål efter tillstånd av kommunen.

Reservatsföreskrifter för Dyviks lövängars naturreservat, Tyresö kommun

För att tillgodose syftet med naturreservatet beslutar kommunfullmäktige med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken samt förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att:

- 1 på land eller i vatten gräva, spränga, schakta, utfylla, tippa, muddra eller utföra annan mekanisk markbearbetning som kan ändra områdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden
- 2 anordna upplag annat än i samband med områdets skötsel,
- 3 uppföra ny byggnad eller anläggning. Kommunstyrelsen kan dock ge tillstånd till byggnad eller anläggning för reservatets skötsel eller funktion,
- 4 använda kemiska bekämpningsmedel eller växtnäringsämnen (annat än aska från lokala bränder i samband med skötseln) inom reservatets slätter- och betesmarker eller annan naturmark, inklusive skogsområden,
- 5 slutavverka skog, skogsdika eller utföra andra skogliga åtgärder utöver vårdåtgärder som anges i fastställd skötselplan,
- 6 inplantera för trakten främmande växt- eller djurart,
- 7 bedriva jakt i annan form än skyddsjakt (i samråd med förvaltaren), uppföra stängsel eller andra inhägnader. Med undantag för stängsel för

betesdjur som dock kan uppföras under förutsättning att allmänhetens tillträde inte hindras eller avsevärt försvåras.

8 anlägga väg.

Utan kommunstyrelsens tillstånd är det förbjudet att

9 dra fram nya ledningar i luft, mark eller vatten,

10 bedriva militära övningar,

11 kalka mark eller vatten,

Utan hinder av ovanstående förbud är det tillåtet att

- förvaltaren utför åtgärd enligt fastställd skötselplan,
- personal i sjukvårds-, polis- eller räddningsärenden använder behövliga fordon och okopplad hund,
- underhålla befintliga vägar - Dyviksvägen respektive Dyviksuddsvägen samt utföra erforderliga förbättringsåtgärder som krävs. Vid eventuell bräddning av vägarna krävs tillstånd av kommunstyrelsen,
- underhålla gemensam brygga,
- vid skydds jakt medföra okopplad hund,
- underhålla befintliga ledningar och ledningsgator efter samråd med förvaltaren,
- använda befintligt båthus och även underhålla densamma likväl som körväg till Dyviks gård enligt arrende- eller annat upplåtelseavtal,
- elda i anslutning till områdets skötsel.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om markägarens och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas inom området för att tillgodose syftet med naturreservatet

1. Anordnande av stängselgenomgångar enligt bifogad skötselplan.
2. Skötsel av skogs-, ängs- och betesmarker enligt bifogad skötselplan.
3. Utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning av reservatsskyltar och övriga upplysningar.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken samt förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m. m.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att

- 1 skada eller ta bort naturföremål eller ytbildning, inklusive att bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
- 2 plocka eller gräva upp växter,
- 3 medvetet störa djurlivet,
- 4 medföra hund, katt eller annat husdjur som inte är kopplat,
- 5 tälta/campa längre tid än ett dygn och på annan plats än västra delen av Sandängen,
- 6 göra upp öppen eld, annat än på särskilt anvisad plats. Enbart utlagd eller medhavd ved får användas,
- 7 på störande sätt använda musikanläggning eller dylikt. Dyviksudds tomtägareförenings midsommarfirande undantas från föreskriften,
- 8 rida annat än på väg avsedd för fordonstrafik,
- 9 parkera motorfordon annat än på anvisad parkeringsplats,
- 10 utan kommunens tillstånd anordna lägerverksamhet för över 40 personer,
- 11 utan kommunens tillstånd anordna tävlingar,
- 12 färdas med båt inom Dyviksmaren och Furuholmsfladen utan reservatsförvaltarens tillstånd,

- 13 cykla i terrängen,
- 14 fiska i Dyviksmaren, kanalen ut till Ällmorafjärden samt dess inlopp under tiden 1 april – 15 juni,
- 15 framföra motordrivet fordon i terrängen. Ägare till Dyviks gård samt verksamheter i samband med områdets skötsel undantas från föreskriften,
- 16 montera permanenta firningsankare runt träd på Korpberget och bergbrant öster om Dyviksuddsvägen.

Föreskriften C1 ska inte utgöra hinder för utbyte av befintliga klätterbultar på Korpberget och bergbrant öster om Dyviksuddsvägen efter tillstånd från reservatsförvaltaren.

D. Anvisningar med stöd av förordning om områdesskydd (1998:1252), 3 § om naturvårdsförvaltningen

Reservatsförvaltare ska vara förvaltning som ansvarar för friluftsvksamheterna i kommunen. Tyresö kommun meddelar anvisningar om naturvårdsförvaltningen genom att fastställa bifogad skötselplan och föreskrifter.

Samrådsgrupp. Företrädare för kommunens natur-, mark- och fritidsfunktioner och representanter för Arbetsgruppen Dyviks lövängar utgör samrådsgrupp för naturreservatet. Samrådsgruppen sammanträder minst en gång per år och har en genomgång och dokumentering av utförda och planerade åtgärder i reservatet. Utgångspunkten för dessa samrådsmöten är att finna lämpliga lösningar på olika inkomna frågeställningar som rör reservatet och dess skötsel. Vid tvister äger kommunen som markägare att avgöra frågan.

För frågor som berör fiskevårdsfrågor i Dyviksmaren, Furuholmsfladen, Båthusviken och Ällmorafjärden hanteras dessa av Tyresö fiskevårdsförening när det gäller deras arrenderade vattenområden och av ägaren till fastigheten DYVIK 1:305 vad avser det fiskevatten som denna fastighet äger del i Dyviksmaren. I frågor som rör vattenvård för Furuholmsfladen ingår även att ta in synpunkter från ägare av fastigheterna DYVIK 1:302 och 1:303. Fiskeförbud i Dyviksmaren och dess inloppskanal införs enligt föreskrift under tiden 1 april – 15 juni för att freda fiskelek.

Ekonomi. Reservatsförvaltaren ansvarar för reservatets tillsyn och skötsel av reservatets anläggningar (avstädning av området vid behov, skyltar och uppmärkning). Arbetsgruppen Dyviks lövängar ansvarar för att den hävdade ängsmarken sköts enligt upprättad skötselplan och att underhålla redskapsboden i området.

Om den föreningsdrivna verksamheten av någon anledning upphör så är det reservatsförvaltarens ansvar att sköta området med målsättningen att

naturreservatets mål och syften bibehålls. Manuella eller maskinella skötselinsatser kan då vara aktuella, stötbete med nötboskap eller får eftersträvas som komplement om nödvändiga medel kan ordnas inom kommunen alternativt via länsstyrelsen. Bete får dock inte ske före 15 juli.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna som beslutas med stöd av 7 kap 30 § träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen utkom från trycket i länets författningssamling.

Upplysningar

I reservatet gäller också övriga bestämmelser till skydd för naturmiljön. Bland dessa kan nämnas följande:

Terrängkörningsförbudet i Terrängkörningslagen (1975:1313).

Fridlysningsbestämmelserna. Alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259). Vissa andra växt- och djurarter är fridlysta enligt 8 kap. miljöbalken och artskyddsförordningen (2007:845).

Förbudet mot nedskräpning enligt 15 kap. 30 § i miljöbalken.

Enligt allemansrätten är det inte tillåtet att sätta dubbar i berg.

I reservatet har rödlistade arter påträffats, exempelvis: bivråk, drillsnäppa, gråtrut, kungsfiskare, nötkråka, mindre flugsnappare, mindre hackspett, hedpärlemorfjäril, ängssalvia, bleksopp, jättekamskivling, skuggorangelav och filthättemossa. Exempel på funna fridlysta arter för länet är: orkidén Adam och Eva och grön sköldmossa.

Reservatsförvaltare

Samhällsbyggnadsförvaltningen, Tyresö kommun, eller annan förvaltning som har hand om skötseln av de kommunala naturreservaten i enlighet med 2 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken med mera.

Ärendets beredning

Bakgrund

Området har en lång tradition av hävd i nyttjande av de ängsmarker som utgör kärnan i Dyviks lövängar. Lövängarna har en återupptagen hävd sedan 1984, främst av arbetsgruppen Dyviks lövängar. Det för Södertörn unika kulturmarksområdet är, speciellt under vissa årstider, mycket känsligt för slitage och är i behov av långsiktigt skydd. Utbyggnaden av Tyresö, ökad grad av permanentboende inom Tyresö-Brevikshalvön och tillväxten av speciella sportaktiviteter (såsom bergsklättring och sportdykning med flera) ökar trycket från allmänheten på det ömtåliga naturområdet Dyviks lövängar.

Avgränsning

Området har länge uppmärksammats som botaniskt intressant. Kärnan i området är de sedan länge väl hävdade lövängarna och strandängarna samt maren. Området gränsar i norr till naturreservatet Dyvik och österut till naturreservatet Sandholmarna. I området ingår dessutom en bergbrant norr om fastigheten Dyvik 1:241 (=Dyviksuddsvägen 3). Området ges i sydväst och i sydost så enkla och naturliga gränser som möjligt för att landskapsbilden runt lövängsområdet ska bibehållas. För de gränser där naturreservatet gränsar till privat tomtmark läggs gränsen för naturreservatet cirka 10 meter in från fastighetsgränsen. Gränserna för reservatet mäts in tidigast efter att beslutet om inrättande av reservatet har vunnit laga kraft.

Gällande planer och handläggning

Dyviks lövängar finns med i kommunens naturinventering (1998) respektive i översiktsplan för kommunen (2008).

Området ingår som del i följande detaljplaner (motsvarande):

Kommun-nr	Lantmäterikod	Plandatum	Ändringsdatum
66	01-TYE-1421	1954-10-05	1985-02-21, 211 ändr. byggnadsplan
72	01-TYE-1487	1957-03-12	1985-02-21, 211 ändr. byggnadsplan

Området är klassat som naturområde med mycket högt naturvärde, klass II

(av III) i naturinventering och översiktsplan. I översiktsplanen från 2008 pekas området ut som en kandidat till naturreservatsförordnande.

Botaniska inventeringar har genomförts åren 1979, 1984-1997 och skötselplaner för Dyviks lövängar finns upprättade gällande från år 1984, 1994 samt 2002. Området finns med i kommunens naturinventering från 1998 (samt 1981) och redovisas i gällande översiktsplan för kommunen från 2008 (även i ÖP 1998).

På kommunens dåvarande plan- och teknikberedning föredrogs förslaget till naturreservat under år 2000. Plan och teknikberedningen ändrade avgränsningen till den nu föreslagna omfattningen och gav sitt samtycke för att gå vidare med en för naturreservat utökad samrådsremiss.

Efter redovisning av samrådsremissen 2002 i plan- och teknikberedningen kom arbetet att läggas i viloläge medan tomtägareföreningen och kommunen förhandlade om tolkningen av ett nyttjanderättsavtal som föreningen givits av den tidigare ägaren, Byggnads AB Folkhem. Under 2007 kom parterna överens om en ny tolkning av avtal mellan kommunen och tomtägareföreningen.

Miljö- och trafikenheten har under 2009 arbetat fram ett uppdaterat förslag till beslut om Dyviks lövängars naturreservat med nya kartor och skötselplan. Dyviksudds tomtägareförening ger besked om att föreningen inte har intresse av att engagera sig så mycket i skötseln av området, utan ser detta som främst Arbetsgruppen Dyviks lövängars och kommunens angelägenhet.

Länsstyrelsen i Stockholms län har tagit del av förslaget (november-december 2010) och rekommenderar att kommunen gör ett förnyat remissförfarande inför beslut om inrättandet av naturreservatet. Under december 2010 har beslutdelen setts över och uppdaterats. Förslaget var på samråd under tiden 2011-01-15 – 2011-02-15.

Intresseprövning

Tyresö kommun har vid en vägning av allmänna och enskilda intressen i enlighet med miljöbalkens 7 kapitel 25 § funnit stora skäl för att skydda samt bevara områdets naturvärden och därför besluta om att bilda ett naturreservat i området.

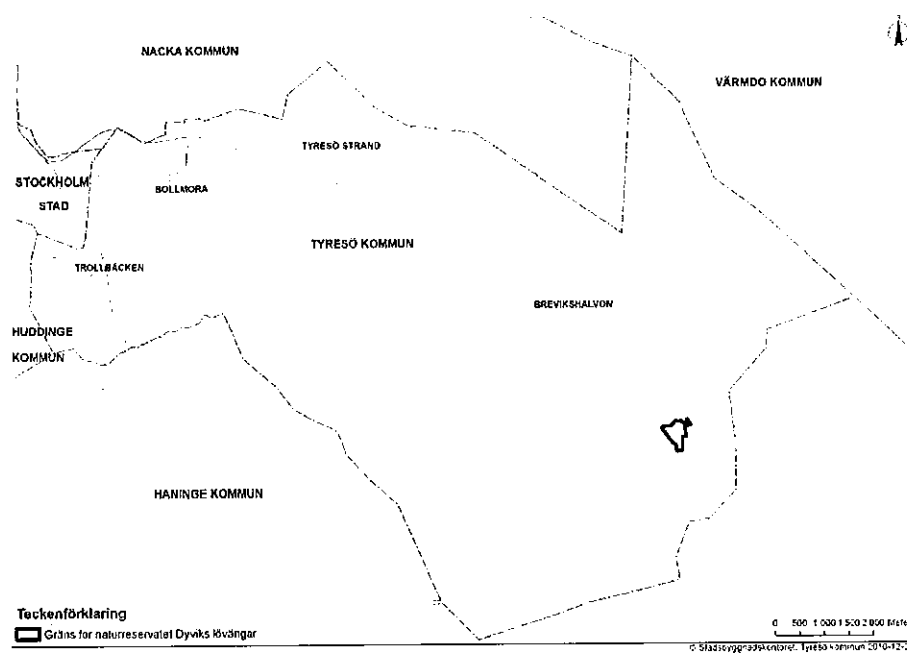
Beslutet omfattar även föreskrifter och en skötselplan för området. För att uppnå det skydd som krävs för området så krävs i föreskrifterna kommunens tillstånd för att anordna lägerverksamhet som omfattar fler än 40 deltagare samt att det krävs tillstånd från kommunen för att få anordna tävlingar i reservatet.

Hur man överklagar

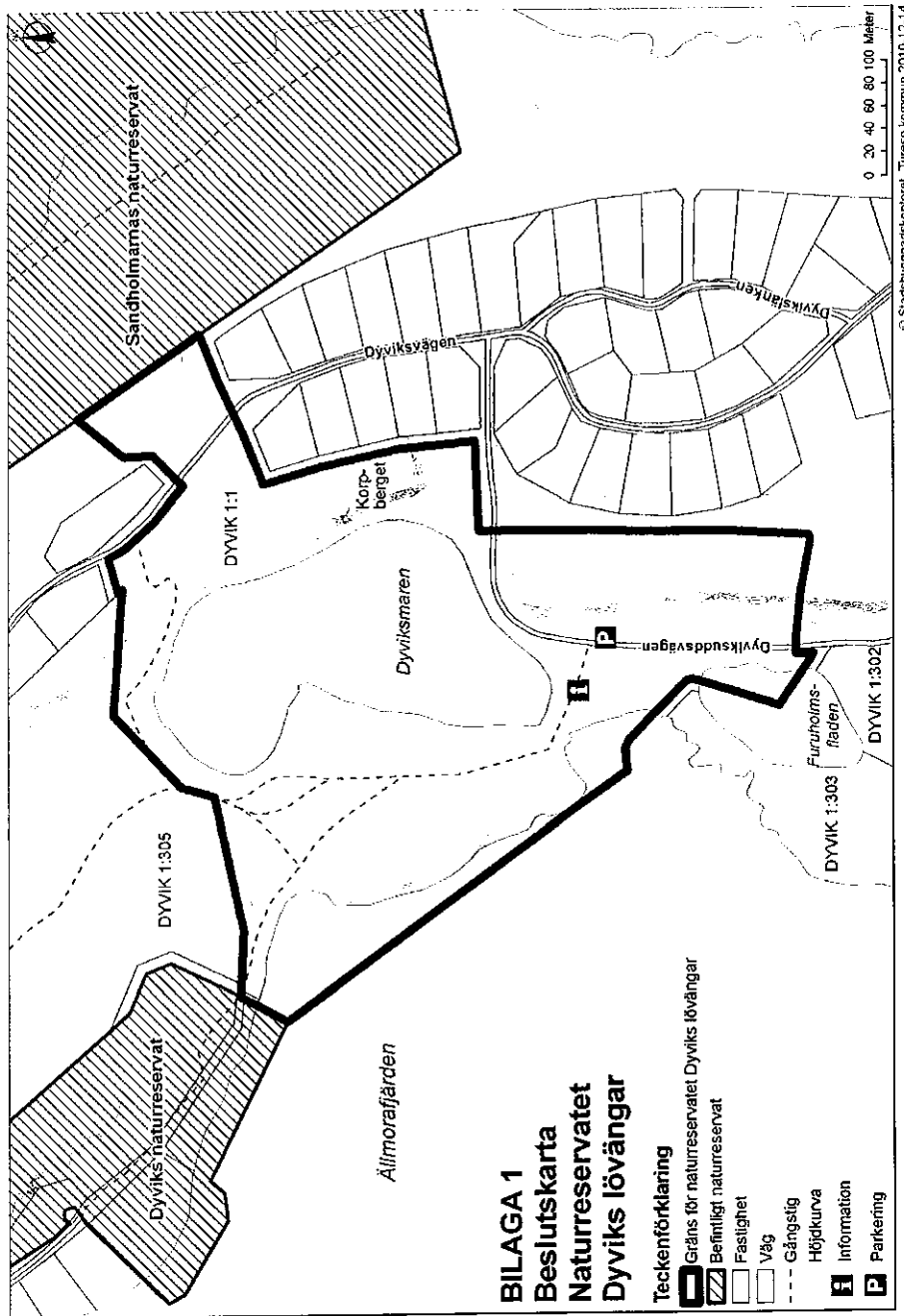
Beslut från kommunfullmäktige om inrättande av Dyviks lövängars naturreservat kan överklagas hos länsstyrelsen inom besvärstidens utgång. Hur man överklagar framgår av bilaga 4.

Bilagor

- 1 Karta över naturreservatet
- 2 Sändlista
- 3 Skötselplan
- 4 Hur man överklagar (bifogas efter beslut)

Figur 1. Översigtskarta över Tyresö kommun. Gräns för Dyvics lövängars naturreservat är markerad med svart linje.

Skötselplan

för
Dyviks lövängars naturreservat

Bilaga 3

2011-11-01

tyresö kommun

Omslagsfoto: Hans Källgren.

Innehållsförteckning

Förord.....	4
Övergripande bevarandemål.....	5
Allmänna bevarandemål	5
Naturvårdsförvaltning	5
Skötselområden.....	14
Figur 1. Karta med skötselområden för Dyviks lövängars naturreservat, Tyresö kommun.....	25
Figur 2. Karta med byggnader och anläggningar inom Dyviks lövängars naturreservat, Tyresö kommun.	27

Förord

Hösten 1984 fick Arbetsgruppen Dyviks lövängar tillstånd att sköta Tyresö kommuns markområde kring Dyviksmaren på Brevikshalvön enligt en preliminär skötselplan. Målsättningen var att försöka återställa delar av den landskapsbild med lövängar och slåtterängar som präglade området åtminstone under 1700- och 1800-talen fram till 1950-talet. Detta har Arbetsgruppen Dyviks lövängar lyckats bra med.

Ett omfattande ideellt arbete med gallring, röjning, fagning, slåtter med mera har resulterat i återskapandet av cirka 1,5 hektar slåttermark som hävdas kontinuerligt varje år. Kärngruppen i arbetet har bestått av ett 15-tal personer, men fler än hundra personer deltagit vid enstaka tillfällen. Under ett antal år har några högstadielklasser engagerats vid fagningen, bland annat från Nyboda skola.

Arbetet i området har fått en god uppmärksamhet. Reaktionerna från allmänheten har genomgående varit mycket positiva. År 1989 fick Arbetsgruppen Dyviks lövängar landstingets miljöstipendium för sina insatser. Från 1987 fick Arbetsgruppen ett årligt så kallade NOLA-bidrag från länsstyrelsen vilket gavs till brukare av särskilt värdefulla ängs- och hagmarker. Sedan EU-inträdet har detta stöd ersatts av olika bidrag med syften motsvarande NOLA-bidraget. Bidrag har givits till arbetet under vissa år i form av gårdsstöd respektive hävd av betesmark och slåtterängar med särskilda värden. Utvecklingen av florán på slåttermarkerna har varit mycket positiv under tiden sedan 1984. De slåttergynnade växterna har stadigt ökat medan de oönskade arterna har minskat i samma utsträckning.

Sammanfattningsvis kan sägas att restaureringen av de från början mer eller mindre starkt igenvuxna slåttermarkerna i stort sett är avklarad. Att utvidga slåtterängsarealen är inte aktuellt, annat än marginellt. Det som återstår är den kontinuerliga årliga hävden. Arbetsgruppen har en klar bild över önskemål om området framtid och gruppens egna ambitioner. Denna skötselplan för Dyviks lövängars naturreservat ingår tillsammans med föreskrifter i beslutet för inrättandet av reservatet.

Skötselplanen har främst utarbetats av Ulf Johansson, arbetsgruppen Dyviks lövängar och Göran Bardun, miljö- och trafikenheten, Tyresö kommun. För kartframställningen har Karin Troedsson svarat för vid kart- och mäthenheten, Tyresö kommun.

Övergripande bevarandemål

De övergripande målen för området skötsel är att:

- bevara löv- och slåtterängarnas karaktär
- bibehålla och utveckla den stora variationsrikedomen och biologiska mångfalden samt
- gynna en allsidig naturupplevelse.

Allmänna bevarandemål (riktlinjer och åtgärder)

- Att bedriva ängsskötsel och lövtäkt i löv- och slåtterängsområdena
- Vidmakthålla variationen i landskapet bland annat genom att bevara alla träd- och buskarter och om möjligt låta dessa vara representerade i alla åldrar från plantor till åldrande och självdöende exemplar.
- Behålla en flerskiktad vegetation samt en växling mellan öppnare gläntor och mer slutna partier.
- Bevara hålträd, torrträd, murkna stubbar, döda grenar och liggande stammar där de inte hindrar ängsskötseln.
- Bevara gamla tallar och enbuskar.
- Vara aktsam om bärande träd och buskar.
- Låta vissa områden utvecklas fritt, med undantag av granröjning i rena lövskogspartier.
- Hålla kanalen från Dyviksmaren öppen för bättre vattencirkulation och för fisk att passera.
- Kvarlämna vassruggar runt Dyviksmaren där så är lämpligt för ängsskötseln och lämna något parti med orörd och strandnära ängsmark om hösten för att gynna fiskens lek.

Naturvårdsförvaltning

Naturvårdsförvaltaren har till sin hjälp för området skötsel en samrådsgrupp som sammanträder minst en gång per år. Gruppen representeras från kommunen med personal från funktionerna naturvård, markinnehav samt friluftsliv. Föreningen Arbetsgruppen Dyviks lövängar utser representanter till gruppen. Dyviksudds tomtägareförening bjuds in vid behov till samrådsmöten.

I frågor som rör vattenvård för Dyviksmaren, Furuholmsfladen, Båthusviken och Ällmorafjärdens vatten utanför Sandängen ingår dessutom en representant för Tyresö fiskevårdsförening i den grupp som kallas till möte. I frågor som rör vattenvårdsplaner för Furuholmsfladen inbjuds även en representant för ägare till fastigheterna Dyvik 1:302 och 1:303.

Naturvårdsförvaltaren ska för reservatet anteckna de åtgärder enligt skötselplan som utförs och anteckna även datum för åtgärden. En sammanställning av det gångna årets verksamhet i reservatet upprättas av naturvårdsförvaltaren. Arbetsgruppen Dyviks lövängar lämnar på det årliga samrådsmötet en förteckning över utförda åtgärder som även anges på karta. Förvaltare som utför det praktiska arbetet i naturreservatet är den kommunala förvaltning som har hand om övriga naturreservat i Tyresö kommun.

Lövskogen

Den största andelen av områdets area upptas av ädellövskog, ofta med en rikt utvecklad lundflora (ett av kommunens värdefullaste och botaniskt rikaste ädellövskogsområden), fram för allt i område 6a och b. Den rika lundfloran av kärlväxter ska ges möjlighet att bestå och om möjligt gynnas. Rövning av barruppslag är ett måste eftersom de på sikt annars kan ta över. Slyppslag i halvslutna och kärlväxtrika partier kan med tiden innebära en alltför stor beskuggning varför de försiktigt bör röjas bort.

Det är viktigt att en del sly och ungträd lämnas kvar och i synnerhet då alm, lind, oxel, ask, lönn och andra i området ovanliga träd- och buskarter vilka tar vid när de gamla faller eller dör. På lång sikt är det önskvärt att något minska ekdominansen och gynna de andra ädellövträden. Eksly bör därför röjas i större omfattning där slyrövning är aktuellt. I partier där örtfloran är mer trivial gynnas i stället utvecklingen av en rikare lav-, moss- och svampflora samt en rik fauna av insekter, fåglar med mera.

I skuggiga lägen lämnas lövskogen i princip orörd med undantag för rövning av barruppslag samt av träd som i alltför hög grad beskuggar ängsmarkerna. I soligare och varmare lägen kan det bli aktuellt med viss rövning för att bland annat gynna insektsfaunan.

Barr- och blandskog

Denna lämnas i princip orörd. Granen får dock inte helt ta över, varför det i framtiden kan bli aktuellt med grantövning av yngre träd. En varierad blandskog ska eftersträvas. I hållmarkstallskogen görs normalt inga ingrepp. Nyckelbiotopområdet inom skötselområde 25 har förekomst av lågor av asp och gran, torra träd, äldre grov asp, högstubbar, storblockig terräng samt lodytor vid rasbranterna. Skogsstyrelsen utser nyckelbiotopområden och det är ytor som har höga biologiska värden.

Ängsmarkerna

Slättermarkerna ska skötas på traditionellt riktigt sätt. I ängsskötseln ingår följande arbetsmoment:

Arbetsmoment	Tidpunkt under året för åtgärd
Fagning	Andra halvan av april- första veckan i maj
Försommarslätter	Första halvan av juni
Slätter	I slutet av juli-början av augusti
Höstbete	I mitten av augusti
Höstslätter	I början av september
Hamling	Trad. sensommaren (ej april-juni)
Stubbskottshuggning	Under höst
Gallring och röjning	Under höst-vinter

Fagning

Nedfallna grenar och kvistar samt löv och annan förna räfsas ihop till högar. Dessa kan antingen brännas på noga utvalda brännplatser eller forslas bort för att användas till kompostering. En del av "faget" kan även läggas i högar utanför ängarna till glädje för maskar, övervintrande snokar och paddor etc.

Fagningen fyller flera viktiga funktioner:

- Slättern underlättas genom att kvistar med mera som försvårar liens arbete avlägsnas.
- Mossbildningen minskar eftersom en del mossa alltid rivs upp vid räfsningen. Mossan sågs i äldre tider vara ängens största fiende. Partier som är starkt mossbelupna bör därför räfsas hårdare. Har man tid kan man bli tvungen att ta händerna till hjälp där mossan sitter som hårdast. När mossan kommer bort gynnas ängsväxterna. Små nakna blottor kan uppstå där nya frön kan gro, vilket är viktigt för en del konkurrenssvaga arter.
- Ansamling av förna undviks. Under vinterhalvåret och den tidiga våren kan löv och annan förna bilda ett frostskydd för vegetationen. Får det ligga kvar över sommaren kvävs ängsväxterna. De kräver ljus, luft och värme vilket de inte får under en kvävande förnafilt. Endast ett fåtal konkurrensstarka, högvuxna och snabbväxande arter förmår tränga igenom en sådan förnafilt och sådana hör inte hemma på en riktig äng.
- Ängsfloran blir artrikare och gynnas. Förutom det som ovan sagts gynna ängsfloran bidrar fagningen självklart till att marken blir näringsfattigare.
- Växtmaterial som bryts ned av maskar, bakterier och svampar innehåller en hel del näring. De flesta ängsväxterna är anpassade till näringsfattiga förhållanden. De hushållar med näring. De växer långsamt och är ofta lågvuxna med en stor del av sin bladmassa nära marken. På näringsrika marker har de inte en chans att hävda sig gentemot mer högvuxna och snabbväxande arter. I äldre tider kunde ängarna ibland bli alltför utmagrade. Detta är inte aktuellt idag, med tanke på kvävenedfallet.

Lämplig tidpunkt för fagningen är när marken blivit tillräckligt torr att gå på utan att ta skada, när vitsipporna börjat blomma och lyft fjolårslöven (som

därmed blir lättare att räfsa upp). Detta inträffar normalt kring månadsskiftet april/maj.

Brännfläckarna bör göras så små som möjligt och placeras där de skadar vegetationen minst. Efteråt skall askan avlägsnas med spade. Den får inte ligga kvar och läcka ut näring (främst fosfor och kalium). Förr i tiden strödde man ibland ut askan över ängen, bland annat för att motverka mossbildning. Idag är denna åtgärd mer tveksam eftersom fosfor och kaliumet i askan bidrar till att växterna lättare kan ta upp kvävet. Detta tillvägagångssätt bör undvikas för att i stället ta bort mossan med manuella metoder.

Försommarslätter

Denna form av slätter sker under första hälften av juni och syftar till att få bort eller åtminstone minska oönskad vegetation i första hand gäller det vissa bredbladiga gräs som hundäxing eller andra konkurrensstarka arter som älgört, åkertistel, hundloka med mera. Det är en selektiv slätter och man kan gå tillväga på olika sätt. Enstaka exemplar av hundäxing till exempel, kan även toppslås om man vill skona vegetationen runt omkring, det vill säga man slår endast av toppen (vippan) och hindrar därmed gräset att gå i blom. Hundlokor får man bäst bort genom att dra upp dem med rötterna. Det går lättast när marken är fuktig. Numera efter flera års avlägsnande har hundlokorna nästan helt försvunnit.

Slätter

Förr hade man olika tecken i naturen till hjälp när tidpunkten för slättern skulle ske. Ett sådant, för oss tillämpligt tecken, var när klöveren hade blommat över. En för Dyvik lämplig tid är slutet av juli för de mer produktiva markerna samt någon vecka in i augusti för de magrare ängsbackarna. Väntar man med slättern för länge, till slutet av augusti eller senare, blir ängen betydligt mer svårslagen. Alltför sen slätter liksom alltför tidig (före mitten av juli) gör även att artantalet minskar. Om man använder lie eller maskindrivna redskap med skärande egenskaper har ingen betydelse för floran.

Redskap som slår eller sliter av växterna, typ gräsklippare, slaghack eller piskande nylonlinor, är däremot helt förkastliga och får absolut inte användas eftersom de skadar växtligheten med utarmning som följd. Hittills har vi främst använt lie och bör göra det även i fortsättningen i så hög grad som möjligt. En bärande tanke med hela verksamheten är att föra detta kulturarv vidare med allt vad det innebär. En liten knivslättermaskin har tidigare använts för att slå delar av ängarna några dagar före ordinarie slätterdagar. Då maskinen ofta har fått maskinskador så sker numera all slätter med lie.

Någon dag före de egentliga slätterdagarna slår man upp "gator" i ängarna samt kanter som annars är svåra att slå med lie. Genom detta gör man en betydande tidsvinst. De som slår med lie "kommer åt" mycket lättare eftersom de då alltid har en slagen kant att gå efter och de som räfsar kan sätta i gång direkt utan att behöva vänta på "licfolket".

Det avslagna höet ska självklart räfsas upp och föras bort - annars förfelas ju syftet med hela ängsskötseln. Slätter utan efterföljande räfsning och

borttransport är helt meningslös. Av praktiska skäl gör vi detta under samma dag. Bäst är annars att räfsa ihop höet i strängar och låta det torka på platsen och vända det en eller ett par gånger innan borttransporten. En sådan hantering gör att de mogna fröna sprids ut i större omfattning än om man för bort höet samma dag. Slätter och räfsning gör att anhopning av förna undviks samt att ängsvegetationen gynnas och blir artrikare (samma effekt som fagningen med andra ord, se även under denna rubrik).

Höstbete

Förr var det ett normalt led i skötseln att släppa in nötkreatur i ängarna för att beta av återväxten. Detta skedde tidigast omkring sju till tio dagar efter avslutad slätter. Djuren fick sen gå där i cirka fyra veckor. Som ett genomsnittligt betestryck kan anges två djur per hektar. Lämpligt betestryck kan variera beroende på olika faktorer från år till år och måste avgöras från fall till fall. Höstbete har en mängd positiva effekter för ängen och dess flora. Bland annat trampar djuren ned frön i marken som därmed får lättare att gro. De betar av sly och kommer åt på ställen dit lien inte når samt gör att grässvålen blir tätare.

En höstbetad äng anses bli artrikare än den som inte höstbetas. Under åren 2005-2008 lånades djur från Uddby gård för höstbete under augusti fram till i början av september. Ur naturvårdssynpunkt så utförs betet bäst av nötkreatur. Hästar och får lämpar sig inte på en äng och kan göra mer skada än nytta. Under de två första åren betade sex respektive fem får. Andra till fjärde året betade tre till fem Herefordnöt. Effekten av enbart fårbete var relativt begränsad men fåren höll efter älggräset bra, liksom övrigt sly. Utsläppet av djur skedde för sent för att ge full effekt av betet samt att det även var för få djur som betade. Nötbetet hade en mer påtaglig effekt och efter fyra veckor var ängarna färdigbetade för det året.

Positiva effekter av nötbetet var bland annat att bredbladiga gräs som hundäxing och ängskavle starkt minskade i utbredning. Mer negativt var att lundfloran tycks ha tagit skada av trampet och att strandängarna blev gropiga och ojämna. Bladvass stod som nummer ett på menyn.

Om höstbete med nöt återupptas, vilket är önskvärt, bör åtminstone Stora och Norra strandängarnas mjuka marker och gungflyn hägnas av för att undvika trampskador. Den begärliga bladvassen kan i stället slås med lie och ges direkt till djuren i samband med normal tillsyn.

Vid bete måste området stängslas, helst med trögärdesgård. Järntråd kan också användas för vissa partier. Några större inskränkningar för människors rörelsefrihet i området är inte effekten av detta förslag.

Höstslätter

De år som höstbete inte har bedrivits i området anordnas i stället en höstslätter. Denna har inte höstbetets alla fördelar men gör ändå en stor nytta. Det är viktigt att vegetationen är låg och kortsnaggad inför vintervilan. Då får de lågvuxna ängarterna en bättre start nästa växtsäsong. Lämplig tid för höstslätter brukar vara i början av september. Vädret på sensommaren styr hur mycket som behöver slås. Normalt slås endast de bördigare delarna. Är vegetationen tillräckligt hög bör slätter utföras.

Hamling

För närvarande finns i området ett hundratal hamlingsträd – mest träd av ask men även al och några rönnar. Den senare inte så mycket för lövtäktens skull som för ökat ljusinsläpp och större artrikedom. Träden toppkas vid två till tre meters höjd. De nya skott och grenar som skjuter ut kring den avkapade toppen sågas eller skärs av med omkring tre till sju års intervall (hamling eller lövkvistning). Hamling skall ske ovanför grenkragen så att trädet inte tar skada.

Hamlingen var förr i vissa trakter, i synnerhet utmed kusten och i skärgården, en allmänt utbredd tradition och spelade en stor roll i försörjningen. Lövet och de fina kvistarna gav ett värdefullt vinterfoder. Gamla hamlade träd finns ännu vid liv på några håll i Tyresö, bland annat här vid Dyvik. Därför är det viktigt att föra denna tradition vidare.

Hamling/topphuggning kan även ses som ett alternativ till att såga ned trädet. Det förblir vid liv men hålls på en så låg höjd att det inte hindrar solljuset. I det täta lövuppslaget kan fåglar bygga bo. Efter en längre tid uppstår håligheter som kan utnyttjas som bohål. En löväng är i strikt mening en slåttermark med hamlade träd.

Foderskörden kan alltså ske på två nivåer. Sådana marker är i dag ytterst sällsynta i hela Sverige. Här vid Dyvik har vi således ett särskilt ansvar för att vidmakthålla denna naturtyp. Fler träd bör topphuggas och hamlas, i första hand ask men även någon al. Toppkapningen bör ske när stammen i brösthöjd blivit ungefär så grov som "underarmen på en fullvuxen man", det vill säga omkring fem till tio centimeter i diameter. Är träden grövre tar de lätt skada.

År 2010 blev asken en rödlistad art på grund av askskottsjukan. Samma år sågs även de första tecknen på drabbade träd i området. Hur sjukdomen kommer att förlöpa är ännu för tidigt att säga men i Litauen, ett av de länder som först drabbades, har 60 % av askarna dött. Tills vidare bör ingen nyhamling ske i form av toppkapning. Däremot bör hamling i form av lövtäkt på redan hamlade träd fortsätta.

Stubbskottshuggning

Stubbskottshuggning innebär att man sågar av fram för allt yngre träd vid basen. De rotskott som sedan skjuter upp tillvaratogs förr i tiden som lövfoder, klenvirke eller stängselvirke. Ganska litet är känt och utforskat om denna tradition. Det har ansetts att den fram för allt har förekommit i sydligaste Sverige men norr därom ersatts helt av hamling.

Det har dock framkommit att stubbskottshuggning varit allmänt förekommande på Åland vid sidan av hamlingen. Även här i Dyviksområdet finns gamla askar vars stubbskott huggits vid upprepade tillfällen och under en längre tid. Det är alltså inte fråga om gamla stubbskott från en tidigare enstaka röjning (som annars är vanliga).

Det tycks snarare vara resultatet av en metodisk och systematisk kulturtradition. Exakt vad som legat bakom denna stubbskottshuggning i området är svårt att avgöra. Något speciellt syfte har man dock haft. Därför

är det av intresse att återuppta denna tradition på åtminstone något ställe, det vill säga stubbskottshugga någon enstaka ask (se område 10).

Gallring och röjning

Det främsta skälet till att avverka träd och röja buskar är att skapa ett bättre ljusklimat för ängsvegetationen. För mycket skugga och lövförna löser upp grässvålen och ger en artfattigare miljö. Alltför stort lövnedfall kan också ge en ogynnsam gödslingsseffekt. Därmed sagt att den mesta gallringen och röjningen alltså sker i anslutning till ängsmarkerna.

Följande principer bör iaktas vid röjning och gallring i anslutning till ängsmarkerna:

- Hasselbuketterna bör ej tillåtas bli högre än omkring två meter. De föryngras genom att sågas av vid basen. Den utpräglade bukettformen bör eftersträvas genom beskärning då det behövs. I de fall man önskar ta död på en hasselbuske sågas den av på cirka en meters höjd. Nya skott som skjuter ut senare klipps av. När busken är död sågas den av vid basen.

- När man betraktar träden på och kring ängsmarkerna bör man fråga sig: Hur stort blir det trädet i framtiden? Vill vi att det ska bli så stort? Är svaret nej på dessa frågor är det givetvis bäst och effektivast att ta ned trädet i god tid, medan det ännu är relativt litet.

- Ekarna närmast kring ängsmarkerna bör ha fria kronor och stå relativt fritt. Vid avverkning av ek koncentrerar man sig i första hand på de yngre träden. Grova gamla träd bör stå kvar. Träd som skuggar ängsmarkerna men som man ändå vill ha kvar kan underkvistas, det vill säga man sågar av de nedre grenarna, för att på så sätt få in mer solljus. Hänsyn för återväxten av ek genom att bevara yngre ekar på lämpliga platser.

- Döda grenar eller stammar som inte påverkar ängsskötseln bör vara kvar.

Faunavård

Att lämna kvar döda stammar och grenar, lägga upp komposthögar, hamla träd etc. är exempel på faunavårdande åtgärder som redan berörts. De viktigaste faunavårdande åtgärderna i stort hänger dock ihop med de grundläggande idéerna angående området skötsel, att upprätthålla ängsskötsel, att låta den omgivande löv- och blandskogen få mogna, att vidmakthålla den stora variationen och mångformigheten. Det borgar automatiskt för en god faunavård. Stor örtrikedom på ängarna till exempel gynnar många insekter, vilket i sin tur gynnar fågellivet. Slåttrade strandängar är mycket bra biotoper för paddor, vattensork och flera fågelarter.

Enskilda åtgärder som ytterligare kan gynna faunan listas nedan.

- Sätta upp fågelholkar av olika typer och storlekar.
- Lämna kvar täta snår och enbuskar.

- Regelbundet rensa Dyviksmarens utlopp så att fisken kan ta sig igenom (Dyviksmaren är fiskrik och en viktig lekplats för bland annat gädda).
- I samarbete med fiskerättsinnehavarna komma överens om strandnära områden där gräsmarken inte slås och att det ska finnas områden med vassruggar kvar runt Dyviksmaren, bägge åtgärderna till gagn för fiskreproduktionen.
- I något avskilt hörn skapa ett tätt nässelbestånd (nässlor är en viktig värdväxt för många dagfjärilsarver).

Underhåll av stigar, rastplats, redskapsbod, badplats, informationstavlor med mera

Stigar

Exempel på utfört underhåll:

- borttagning av trädstammar som fallit över stigarna.
- uppbyggnad av en grusgång i kanten av Södra strandängen 1991; dessförinnan var man där tvungen att passera via ett sankt parti.
- röjning av sly med mera i övre kanten av Stora strandängen så att den ursprungliga (och torrare) stigen blivit tillgänglig.
- slätter i kanterna av den svagt upptrampade stigen norr om Dyviksmaren / Norra Strandängen.
- Förutom fortlöpande underhåll (slätter, röjning) har utförts en viss utvidgning av grusgången vid Södra strandängen under 2009 samt förstärkning med grus av vissa utsatta och slitna avsnitt på stigen mellan Båthuset och Lillängen.
- I samband med uppförandet av ny gångbro över kanalen hösten 2010 så gjordes åtgärder vid anslutande gångstig på bägge sidor om bron.

Rastplats

Invid stigen vid Lillängen har några ekstockar och ekkubbar placerats ut för att nyttjas som rastplats. Den kräver inget direkt underhåll men ekstockarna kan bytas ut mot nya stammar när så behövs. Området är för övrigt väl försedd med naturliga rastplatser. Om behov uppkommer för mer rastplatsutrustning så kan detta kompletteras på ett för området harmoniskt sätt. Tillkommande utrustning vid rastplats sköts av naturvårdsförvaltaren.

Badplatser

Berghällarna mot Ällmorafjärden erbjuder fina möjligheter för bad. Stranden vid Sandängen är mer långgrund med sandbotten. Den nedre delen av ängen nyttjas även för tältning. Här har röjts sly och även en del vass har tagits bort. Denna nedre del av ängen ska även i fortsättningen i första hand reserveras för besökare. Ytterligare vass bör röjas bort och vegetationen slås av på försommaren.

Informationstavlor

Några tavlor med informativ text om området har tidigare satts upp. Dessa är nu mogna att ersättas med ny skylthållare vid en eller flera lämpliga platser för informationsändamål. Kommunen underhåller naturreservatsskylt och skylthållare. Exempel på lämpliga platser som kan komma ifråga för skyltställ är vid parkeringen (område 31), i område 1, vid rastplatsen (område 17) samt vid Korpberget (område 23).

Dokumentation

Området är mycket väldokumenterat. Botaniska inventeringar har gjorts i flera omgångar (fortlöpande) dels över området i stort, dels i detalj över ängsmarkerna. På så sätt har förändringar av florán kunnat följas.

År 1988 färdigställdes en detaljkarta i skala 1:500 över området efter inmätning (med teodolit). Fotografering och videofilmning har skett, bland annat i samband med arbetsdagar. Utförda åtgärder är noggrant antecknade. En svampinventering gjordes åren 1992-93.

År 1995 utfördes en inventering av Dyviksmaren med avseende på kransalger och andra vattenväxter (Giegold och Tutturen: Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn, uppdrag från Södertörnsekologerna). Vid denna undersökning framkom att maren har stora bestånd av bland annat kransalgerna grönsträfsse, rödsträfsse och sträfsse *Chara aspera*. I maren uppehöll sig stora stim av småfisk.

Denna typ av dokumentation fortsätter kontinuerligt och är ett ambitiöst upplagt arbete och i dagsläget (2010) ges en skriftserie om Dyviksområdet och lövängsskötsel i allmänhet ut. I denna skriftserie samlas all dokumentation som gjorts och mycket av det vetande som finns över området.

Byggnader och anläggningar

I område 17, nära rastplatsen uppfördes under 2009 en redskapsbod för att underlätta områdets skötsel. Boden underhålls av arbetsgruppen Dyviks lövängar. Inom områdena 4 och 29 finns ett befintligt båthus som ägs av Dyviks gård. Dyviks gård har servitut för båthuset och rättighet att köra transporter mellan båthuset och gården.

En ny bro över kanalen mellan saltsjön och Dyviksmaren har färdigställts under hösten 2010 av kommunen. Anläggningen är anpassad för personer med funktionsnedsättningar och ska även fungera för transporter och som färäst när det behövs.

I område 3 finns det en brygga som löper längs med berget mot Ällmorafjärden. Ett antal platser för småbåtar finns här. Bryggan drivs av Dyviksudds tomtägareförening och verksamheten fortsätter som vanligt efter reservatsbeslut.

Stängsel

Vid olika tillfällen och olika platser inom naturreservatet kan det vara aktuellt att sätta upp stängsel för kortare perioder av bete. Arbetsgruppen sköter om detta arbete.

Skötselområden

Område 1 - Hassellunden

Beskrivning: Lövlund på relativt plan och frisk mark med stort hasselinslag. Tidigare mycket gles eller obefintligt fältskikt. Efter röjningar har detta tätat men består främst av lundarter, mest särlåka. Ängsarterna är få och med liten täckning. Slätter och fagning förekom i slutet av 1980-talet men inte därefter.

Bevarandemål: Om tid finns kan delar av området hävdas som slätteräng av lövängstyp, om möjligt med årlig fagning och slätter, men i så fall först efter att de redan befintliga ängsmarkerna klarats av. För närvarande finns inte resurser till detta. Oavsett om årlig hävd kan ske vore det värdefullt att med tiden skapa en lövängskaraktär som en passande entré till området.

Åtgärder: Försiktig och successiv röjning respektive föryngring av hassel. Avverkning av flera träd (björk, ek, gran, en, tall) är nödvändigt. Detta för att för att få in mer solljus så att möjlighet för etablering av ängsväxter ges. Dock är det nödvändigt att följa upp med frösådd av förekommande arter i området så att en ängsflora kan bildas. Det är också nödvändigt att röjningen sker etappvis i flera omgångar så att effekter av röjgödslingen inte uppstår. Mot Midsommarängen lämnas en bård av hassel som gränsmarkering (kan dock föryngras). De unga askarna kan hamlas. Fagning och slätter kan utföras i mån av tid. Årlig borttagning av hundlokor.

Område 2 - Södra strandängen

Beskrivning: öppen strandäng, slått sedan 1985. Några intressanta arter finns (källört bland annat) men generellt är detta den botaniskt minst intressanta strandängen. Kärrspira och gökblomster har frösåts. Ängen är något för skuggig. I kanten finns en komposthög för maskletning, med omgivande nässelsnår.

Bevarandemål: öppen strandäng.

Åtgärder: Fortsatt ängshävd. Förbättring av floran genom fröspridning samt ökat ljusinsläpp, det vill säga avverkning av träd i sydkanterna (se område 1 och 3). Inhägnad av komposthögen så att den inte blir större. Nässelsnåret ska behållas och gynnas som mat och larvkammare för fjärilar.

Område 3 - Bryggberget

Beskrivning: Berg med i kanterna stora tallar samt mindre träd och buskar. Det finns en långsgående brygga utmed bergryggen som administreras av tomtägareföreningen.

Bevarandemål: Berg med träd- och buskvegetation i kanterna, dock något glesare än nu. Fri sikt mot Dyviksmaren och Ällmorafjärden är viktigt ur upplevelsesynpunkt. Tillgängligheten till bryggan ska vara god både för båtägare och besökare .

Åtgärder: Eventuellt mindre röjning av alar, en mindre tall etcetera i norra kanten av området för utsiktens skull och för att förbättra ljusinstrålningen i område 2. Lågvuxna träd och buskar som oxel, rönn, en med mera som inte stör utsikten sparas, liksom de stora tallarna.

Område 4 - Stränder kring Båthuset

Beskrivning: Berghällar och öppna strandpartier med en för östersjökusten representativ strandflora, bland annat blåsklöver, gulkämpar och strandkrypa. Tidigare fanns även kustarun. Det finns en halv jättegryta på berget. En kanal mellan Dyviksmaren och Ällmorafjärden finns i området. En ny bro anlades år 2010 över kanalen.

Bevarandemål: Öppna stränder med bibehållen flora.

Åtgärder: Slätter och räfsning av den smala remsan utmed kanalen. Höstbete kan ersätta slätter. Röjning av träd- och busk uppslag samt röjning av kanalen vid behov. Underhåll av träbron över kanalen.

Område 5 - Båthusbacken

Beskrivning: Liten långsmal torrbacke. God ängsflora med bland annat nattviol och slätterfibbla men grässvålen inte så tät på grund av skuggning av hassel.

Bevarandemål: Ängsbacke.

Åtgärder: Fortsatt slätter och fagning. Försiktig röjning av skuggande hassel i kanterna.

Område 6 - Ädellövskog N om Båthuset

Beskrivning: Ädellövskog med bland annat ek, ask och hassel. Rik lundflora, fram för allt i område 6a, med bland annat lundviol, långsvingel, lundslok, underviol, tvåblad, vårärt och mycket tandrot. I 6a finns även ovanligt stora hagtornsträd, men också hagtornsbuskar. 6b är något öppnare och även här örtrik. 6c har ett mer slutet trädskikt. På krönet i området är det stenig mark. Östslutningen är mycket skuggig med upplöst fältskikt. Askarna utmed branten visar spår av upprepad stubbskottshuggning. En albard finns utmed stranden.

Bevarandemål: I 6a och b ädellövskog med rik lundflora av örter och gräs. I 6c eftersträvas en naturskogskaraktär med död ved etcetera.

Åtgärder: I 6a har de stora hagtornsträden friröjts vilket kan behöva återupprepas vid behov. Hagtornsly röjs men enstaka buskar tillåts växa upp till stora träd. Observera att här finns flera arter av hagtorn. 6b: Slyröjning vid behov. Småträd av ask gynnas eller sparas. 6c: Inga åtgärder förutom röjning av eventuella barrträdsuppslag (gäller i hela område 6). I norra kanten mot område 7 röjs hassel försiktigt så att buskarna står fritt utan att bilda en tät vägg.

Område 7 - Stenbacken

Beskrivning: Ett vackert parti med utpräglad lövängskaraktär. Tre hamlade askar finns bland annat i området. Området hävdad sedan 1987. Marken i den övre delen är frisk-fuktig till sin karaktär. Den nedre delen är frisk-torr med en i huvudsak lågvuxen och fin ängsflora, bland annat mycket ormröt och jungfrulin.

Gräslök växer på en berghäll. Ett flertal större och mindre stenar samt två odlingsrösen bidrar till områdets karaktär. Marken sluttar svagt och påverkas av relativt ytligt och rörligt grundvatten. I det nordvästra hörnet står en friröjd ek samt hasselbuskage. Det finns även intressanta ängssvampar.

Bevarandemål: Löväng.

Åtgärder: Fortsatt ängshävd. I övrigt återkommande föryngring av hassel samt hamling av ask. Fröspridning av ängsarter på den övre delen och i nordvästra hörnet. Tuvor av tuvtåtel skärs av.

Område 8 - Lillängen

Beskrivning: Före detta åkerteg, öppen med undantag av en nyponbuske (luddros) och en vildapel. Området hävdad sedan år 1984. Från början var vegetationen högvuxen och mycket trivial med få ängsväxter. I dag är stora delar av området nu i gott skick, med högt antal ängsväxter. Däribland finns jungfrulin, rödklint, darrgräs, samt de frösådda arterna vildlin, ängsskallra och många andra. Höjden på vegetationen är också lägre på grund av den fortgående näringsutarmningen.

Bevarandemål: Slätteräng.

Åtgärder: Fortsatt ängshävd. Återkommande beskärning av luddrosen. Tuvor av tuvtåtel skärs av. På den allra nedersta delen av ängen utförs försommarslätter vid behov.

Område 9 - Lillängsstranden

Beskrivning: Liten öppen strandäng med bra flora, hävdad sedan år 1985.

Bevarandemål: Öppen strandäng.

Åtgärder: Fortsatt ängshävd.

Område 10 - Mosaikområde med ängsbackar med mera.

Beskrivning: Mosaikartat och småkuperat område som karaktäriseras av ett flertal parallella system av långsmala berghällar och där emellan svackor med tämligen grunt jordtäckte, vilka delvis hävdas som slättermarker. Dessa är tre till antalet:

10a Ett litet parti intill stigen på frisk mark med god, men ej speciell flora.

10b Lillbacken, ett artrikt parti med ett stort antal ängsarter och fin lågvuxen flora på torr-frisk mark. Här kan bland annat nämnas solvända, darrgräs, knägräs och backnejlika samt olika arter vaxskivlingar.

10c Lillgipan, en liten torrbacke med en fin lågvuxen flora, bland annat kattfot. Ängsflora finns även utanför dessa hävdade backar. I övrigt upptas området av mindre busk- och trädsnår, enar samt i sydöstra hörnet en ekdunge. Närmare tio hamlade askar finns i området.

Bevarandemål: Lövängsområde med ängsbackar, träd- och buskmarker i en mosaikartad blandning.

Åtgärder: Fortsatt lövängshävd. Höstbete kan i framtiden ersätta slätter. En allmänt lägre träd- och buskhöjd bör eftersträvas. Lövängskaraktären bör förstärkas. Ekdungen i sydöst kan möjligen gallras så att de kvarstående ekarna får fritt kring kronorna.

På så sätt skapas en ny vacker vy mot Dyviksmaren. I övrigt röjning av mindre träd och buskar som skuggar ängsmarkerna för mycket. Återkommande föryngring av hassel samt att enar gynnas. Den flerstammiga asken som redan kapats mot Stora strandängen kan stubbskotthuggas (på nytt).

Område 11 - Stora strandängen

Beskrivning: öppen strandäng (förutom två hamlade alar) på fuktig-blöt mark. De inre delarna har en högvuxen vegetation som domineras av plattstarr. De yttre delarna är mer lågvuxna. Vegetationen är tydligt zonerad. Området har hävdats sedan 1985, dessförinnan var den starkt igenvuxen med en tät alridå (cirka 50 trädstammar, vass, älggräs och strandlysing). Nu är området artrikt, bland annat finns kärrspira, slätterblomma, kärrvial och mängder av gökblomster.

På den inre delen finns områdets enda eldplats placerad på järnplåtar.

Bevarandemål: öppen strandäng.

Åtgärder: Fortsatt ängshävd. Tuvor av tuvtåtel och veketåg skärs av. Försommarslätter av den inre delen bör ske vid behov. Askan från risbränningen avlägsnas från området. Vid höstbete med kreatur stängslas de fuktigare delarna av för att undvika trampskador. Eldplats i behov av uppgradering.

Område 12 - Badberget

Beskrivning: Berg med hållmarkstallskog. Örtrika bergspartier med slätterfibbla och monke förekommer. Mot område 6 finns lövgödslade partier med bergkärel.

Bevarandemål: Berg med hållmarkstallskog.

Åtgärder: Inga.

Område 13 - Blandskog N om Badberget

Beskrivning: Höjdparti på torr och stenig moränmark bevuxen med fram för allt ek, tall och gran. Ingen speciell flora med undantag för oxbär. På en granlåga i området har hittats spår av den rödlistade (hotklassade) skalbaggen bronshjon.

Bevarandemål: Blandskog med ekdominans.

Åtgärder: Inga för närvarande men det kan bli aktuellt att framledes frihugga kring ekarna samt, om det visar sig nödvändigt, röja kring oxbärsbeståndet.

Område 14 - Lövbryn S om Sandängen

Beskrivning: Lövbryn med ask, björk, hassel med mera. Floran av mer trivial karaktär. Fläckkantarell (sällsynt) är påträffad.

Bevarandemål: Lövbryn.

Åtgärder: Björkarna i ängskanten röjs för ljusinsläppets skull samt för att skapa en mer naturlig djupverkan. Detta kan lämpligen göras i samband med midsommarfirandet i området. Någon enstaka björk i områdets övre del lämnas. Barruppslag röjs bort.

Område 15 - Sandängen

Beskrivning: En öppen slätteräng, hävdad sedan år 1984. Längre tillbaka i tiden nyttjades detta område som potatisåker. Floran är lågvuxen men inte särskilt rik. Framför allt är det mycket gräs men sparsamt med örter. Den södra kanten är alltför skuggig och mossbelupen. Den nedre delen används flitigt av bad- och campinggäster.

Bevarandemål: Slätteräng där den nedre delen reserveras för bad- och campinggäster.

Åtgärder: Fortsatt ängshävd. Den nedre delen slås på försommaren. Vassröjning vid strandkanten. För bättre ljusinflöde se område 14. Frösådd av i området förekommande ängsväxter eller utkast av hö från andra delar av reservatet.

Område 16 - Ekbacke N Sandängen

Beskrivning: Ekbacke med hassel i buskskiktet.

Bevarandemål: Ek- och hasselbacke.

Åtgärder: Inga för närvarande men vid behov röjning av sly och barrträdsuppslag.

Område 17 - Ädellövskog

Beskrivning: Lövskog med ek, ask, hassel samt andra träd och buskar. Mestadels skuggigt. I kanten mot område 11 finns ett snår med slånärsbuskar. I området finns en redskapsbod och en rastplats med eldstad.

Bevarandemål: Ädellövskog, gärna tät men mer lågvuxen än den är idag. De höga träden får gärna ges fritt kring kronorna.

Åtgärder: Träden i slutningen hindrar delvis eftermiddagssolen att nå slättermarkerna från Stenbacken till Stora strandängen. Därför vore det bra att ta bort en del träd så att man får några ljusluckor, i första hand några tallar och björkar samt andra yngre träd och främst mellan område 15 och 11. Slånäret förnygras vid behov men ska inte tillåtas att breda ut sig ytterligare på Strandängen. Yngre askar kan eventuellt hamlas. Slutningen norr om Stora strandängen lämnas utan åtgärd (påverkar ju inte ljusförhållandena). Utmed stigarna behövs slyröjning vid behov.

Område 18 - Igenvuxet strandområde

Beskrivning: En gång i tiden öppen slätteräng, nu starkt igenvuxen med tät vass, älgört samt bitvis med klibbal.

Bevarandemål: Alternativ 1. Igenväxande referensområde som visar hur de öppna strandängarna skulle se ut utan hävd. Alternativ 2. Hävdad strandäng. Antingen genom slätter eller bete. En stor sammanhängande strandäng utmed marens hela norrsida vore fantastiskt - men i dagens läge är detta en för stor uppgift.

Åtgärder: Alternativ 1: Ingen skötsel i större delen av området. I norra delen mot område 19 röjs eventuellt träd bort i framtiden för att bibehålla utsikten mot maren. De ringbarkade döda alarnas toppar sågas av för att skapa högstubbar åt hackspettarna (risken är annars stor att träden bryts nära basen). Alternativ 2: Om bete kan ordnas behöver träden tas bort (främst al), åtgärden är inte aktuell tills vidare.

Område 19 - Låg alkulle

Beskrivning: En låg liten bergkulle bevuxen med al. Plats för kompost.

Bevarandemål: Alkulle. Kompostplats.

Åtgärder: Hamling av al.

Område 20 - Norra strandängen

Beskrivning: Öppen strandäng som är hävdad sedan 1990. En fin, lågvuxen vegetation med bland annat kärrespira, kärrvial och luddunört.

Bevarandemål: Öppen strandäng.

Åtgärder: Fortsatt ängshävd. Strandängen kan utökas något så att den får mer naturliga gränser. Om bete kommer till stånd i området behöver ängen stängslas.

Område 21 - Lövskog

Beskrivning: Lövskog bevuxen med al, asp, ask och ek. En del av asparna är ringbarkade och döda. Norra spetsen har intressant lundflora med bland annat myskmadra och underviol. Vid vägen finns ett flackt och aldominerat parti med mycket lundslok.

Bevarandemål: I huvudsak orörd lövskog med naturskogskaraktär.

Åtgärder: Inga, förutom röjning av barrträdsuppslag och vid nordspetsen eventuella floravårdande röjningar om behov uppstår. Topparna av de ringbarkade döda asparna kan kapas för att skapa högstubbar. Det kan bli aktuellt med att röja gran vid behov, särskilt mot vägen i alpartiet.

Område 22 - Blandskog

Beskrivning: Sluttning S om Korpberget med en lite risig blandskog. Myskmadra växte här tidigare men har nu på grund av tramp från fotgängare minskat drastiskt.

Bevarandemål: Blandskog. Referensområde, det nedre partiet var slättermark i början av 1800-talet.

Åtgärder: Inga.

Område 23 - Korpberget

Beskrivning: Området består av ett bergstup med hållmarksskog uppe på hjässan. På krönet växer nordkråkbär. Längre ned avsatser med ek där det sällsynta gräset lundskafting växer. Klätterrörelsen har anlagt leder längs bergssidan, dessa anläggningar ingår inte reservatsförvaltarens och kommunens ansvar.

Bevarandemål: Bergstup med hållmarkstallskog.

Åtgärder: Inga, utöver att värna om att bergsklättrare inte sliter på bergbrantsfloran eller stör möjligheterna till häckning för vissa fågelarter. Utbyte av befintliga klätterbultar i de befintliga leder som finns i området kan av klätterrörelsen bli aktuellt, efter tillstånd från reservatsförvaltaren. Befintliga bulthål ska återanvändas.

Område 24 - Sumpskogen

Beskrivning: Gran och blandsumpskog som uppstått ur före detta betesmark. I området har under senare åren uppehållit sig den sällsynta mindre flugsnapparen som är med på den nationella rödlistan över hotade växt- och djurarter.

Bevarandemål: Gran- och blandsumpskog.

Åtgärder: Röja undan eventuella nedfallna träd så att en stig genom området är framkomligt till fots. Mindre röjning av ung granar kan vara befogat för att på sikt ge skogen ett mer varierat trädsnitt med flera olika träddarter som även gynnar fågelfaunan i området.

Område 25 - Bergrygg söder om Dyviksmaren

Beskrivning: En hög och brant bergrygg som bjuder på en intressant lav- och mossflora. Bergbranten ned mot Dyviksuddsvägen är av Skogsstyrelsen värderad som nyckelbiotop och därmed hysa höga naturvärden. I området finns blandskog i sluttningarna med stort inslag av ädellövträd, bland annat alm men även grova aspar. Bland kärlväxterna återfinns myskmadran. Klätterrörelsen har anlagt leder längs bergssidan, dessa anläggningar ingår inte reservatsförvaltarens och kommunens ansvar.

Bevarandemål: Behålla bergbranten i oförändrat skick. Gynna ädellövskogen på sikt.

Åtgärder: Ta bort gran som växer in i ekar och liknande. Gynna ädellövträd på sikt genom att röja yngre granar. Utbyte av befintliga klätterbultar i de befintliga leder som finns i området kan av klätterrörelsen bli aktuellt, efter tillstånd från reservatsförvaltaren. Befintliga bulthål ska återanvändas.

Område 26 - Midsommarängen

Beskrivning: Äng för midsommardans och annan samvaro. Ganska rikligt med rödkämpar som gynnas av slitaget. Ängen slås gärna under säsong och den del som används för midsommarfirande kan iordningsställas för detta ändamål.

Bevarandemål: Äng för midsommardans och annan samvaro.

Åtgärder: Gallring av träd, för att nå bra skuggförhållanden för den övriga växtligheten. Ängsslätter.

Område 27 - Dyviksmaren

Beskrivning: Grund mar (maximalt 1.8 meters djup), med en rik vattenväxtflora, till exempel havsnajas, hornsärv och kransalger. Kransalgerna indikerar en förhållandevis intakt miljö som inte är övergödd. Flera kransalgarter har hittats i maren, däribland de mer sällsynta grönsträfsse och rödsträfsse.

Maren är en mycket betydelsefull lekplats för gädda, braxen, ruda och abborre med flera fiskarter. Här finns även en hel del fågel. Häckar gör bland andra knölsvan och skäggdopping. Maren besöks regelbundet också av fågelarter som skrakar, häger, tärnor med flera.

Bevarandemål: Bibehålla Dyviksmarens höga naturvärden.

Åtgärder: Se till att närområdet runt maren inte bidrar med näringsämnen i för hög grad. Kanalen ut till Ällmorafjärden ska hållas öppen för fiskens och vattencirkulationens skull. Förbud för allmänheten mot att nyttja båt på och fiska i Dyviksmaren utan tillstånd från naturvårdsförvaltaren. I Dyviksmaren gäller fiskeförbud under tiden 1 april till och med 15 juni. Kvarlämnade vassruggar runt maren och orörda, strandnära ängsmarker om hösten gynnar fiskens lek.

Område 28 - Del av Furuholmsfladen

Beskrivning: En mindre mar som är belägen söder om Dyviksmaren. Större delen av maren är privatägd (Dyvik 1:302 och 1:303).

Bevarandemål: Området kan vara av betydelse för fiskpopulationerna. Det är viktigt att försöka hålla utloppet till Saltsjön öppet även om detta är en konstlad åtgärd i en naturlig uppgrundning och igenväxning. Marens utlopp ligger dock inom privatägd mark varför detta får diskuteras med markägaren.

Åtgärder: Håll kanalen ut till Saltsjön öppen i den utsträckning som det bedöms vara av värde för fiskbestånden. Samråd med markägare till del av maren.

Område 29 - Båthusviken

Beskrivning: Grund vik som främst används som hamnplats för fritidsbåtar och här mynnar Dyviksmaren och Furuholmsfladen ut i Ällmorafjärden. I området finns en brygga som nyttjas av kringboende samt ett båthus som ägs av Dyviks gård. En utökning av bryggan för båtar är starkt olämpligt med tanke på naturlivet i marerna och i närområdet.

Bevarandemål: Vik för båtplatser och fiskens vandring till och från Dyviksmaren och Furuholmsfladen.

Åtgärder: Inga, förutom vaksambet mot synbara vattenföroreningar som kan transporteras in i marena vid högvatten i Ällmorafjärden.

Område 30 - Del av Ällmorafjärden

Beskrivning: Vattenområde, del av Ällmorafjärden.

Bevarandemål: Vattenområde.

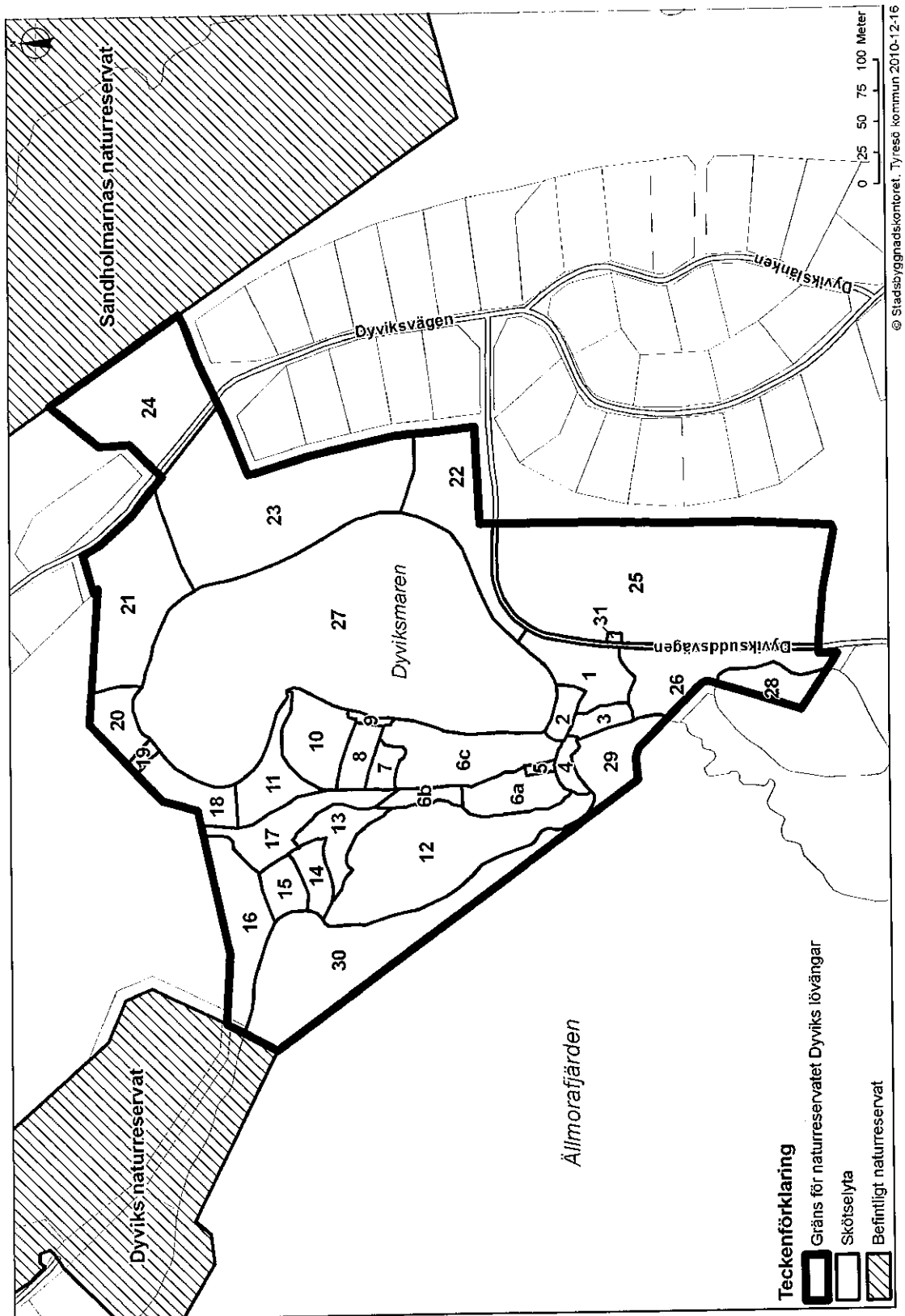
Åtgärder: Inga, utöver att söka förhindra att fritidsbåtlivet inverkar negativt på strandpartierna inom reservatsområdet.

Område 31 - Parkeringsplatser vid Dyviksuddsvägen

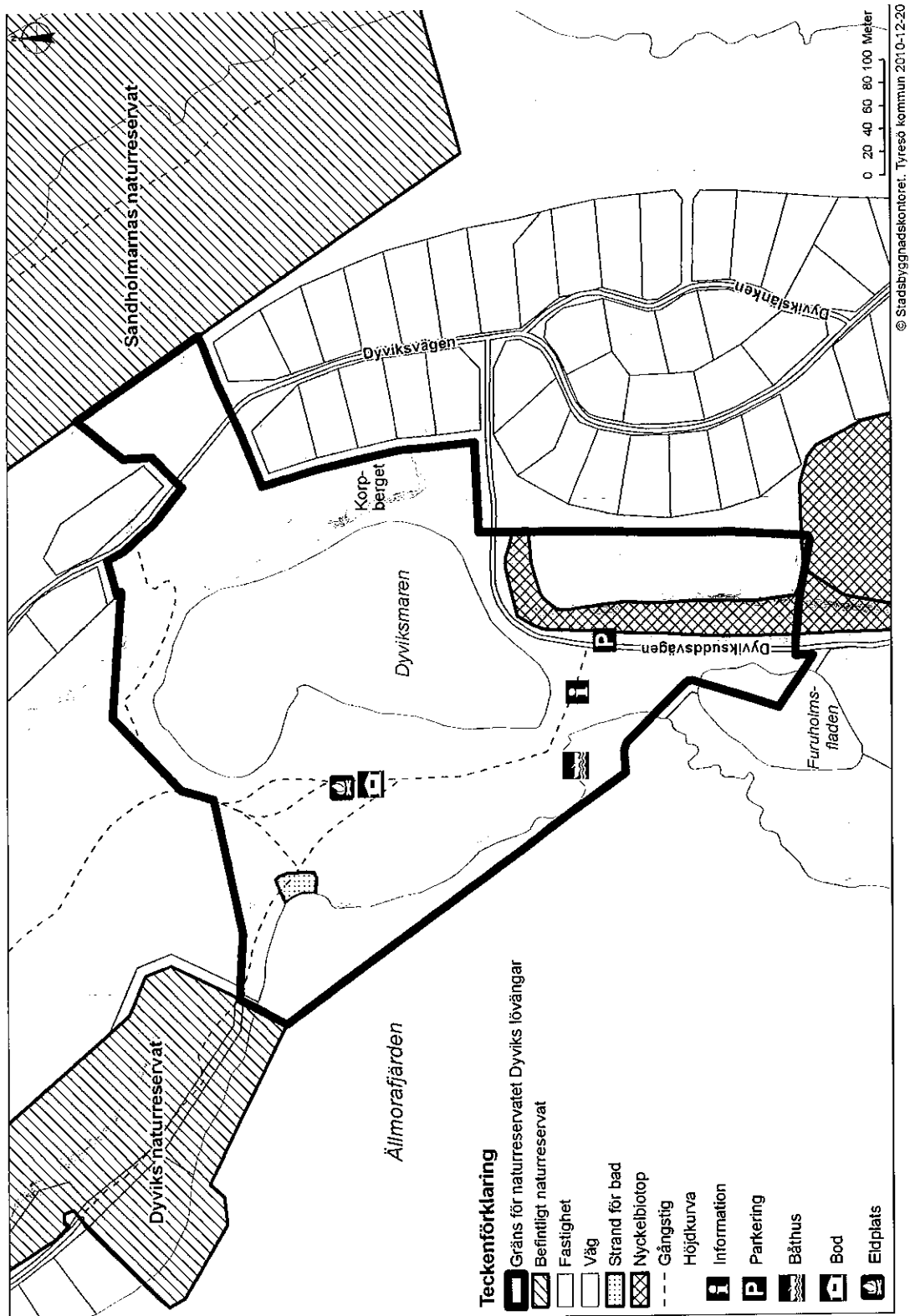
Beskrivning: Parkeringsplats för 5-6 personbilar. Eventuell plats för naturreservatsskylt.

Bevarandemål: Parkeringsplats.

Åtgärder: Grusning av parkeringsytan kan behövas framöver. Eventuellt är området lämpligt för en naturreservatsskylt.

Figur 1. Karta med skötselområden inom Dyviks lövängars naturreservat, Tyresö kommun.

Figur 2. Karta med byggnader och anläggningar inom Dyvicks lövängars naturreservat, Tyresö kommun.

Tyresö kommun
Samhällsbyggnadsförvaltningen
Miljö- och trafikenheten
Göran Bardun
Kommunekolog
08-5782 93 51

Samrådsredogörelse

Dyviks lövängars naturreservat

2011-10-25

Samrådstid

Förslag till beslut med föreskrifter och karta samt förslag till skötselplan för Dyviks lövängars naturreservat har varit ute på samråd under tiden 15 januari till 15 februari 2011. Ett sextiotal myndigheter, gränsgrannar, föreningar och bolag har tilldelats samrådshandlingarna. Övriga fastighetsägare inom Dyvik har informerats om samrådet via ett informationsbrev. Vid samrådstidens slut hade sammanlagt 14 skriftliga yttranden inkommit via post och e-post, samt ett försenat yttrande som inkom fyra veckor efter att svarstiden hade gått ut.

Följande betydande ändringar har gjorts i förslaget efter samrådet:

- Fiskeförbud i Dyviksmaren under tiden 1 april till 15 juli
- Föreskrift C10 borttagen och ersätts delvis med ny föreskrift C10 och C11
- Föreskrift C16 tillagd om förbud mot att montera permanenta firningsankare.
- Förklaring till C-föreskrifterna angående möjlighet för utbyte av bultar i klätterleder (användande av samma borrhål).

Inkomna yttranden

1. Skogsstyrelsen, 2011-01-24, ingen erinran
2. Krister Olausson, Kulvägen 7A, 135 47 Tyresö, ej sakägare, synpunkter
3. Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund, synpunkter
4. Stiftelsen Tyrestaskogen, ingen erinran
5. Tyresö hembygdsförening, 2011-02-11, synpunkter
6. Tyresö fiskevårdsförening, 2011-02-14, synpunkter
7. Sjöfartsverket, 2011-02-14, ingen erinran
8. Vattenfall eldistribution AB, 2011-02-14, erinran
9. Tyresö Dyviksudds tomtägarförening, 2011-02-15, erinran
10. Friluftsförbundet Tyresö, 2011-02-14, synpunkt
11. Länsstyrelsen i Stockholms län, 2011-02-15, erinran
12. Naturskyddsföreningen i Tyresö, 2011-02-15 ingen erinran
13. Arbetsgruppen Dyviks lövängar, 2011-02-15, synpunkter
14. Svenska klätterförbundet m fl, 2011-02-16, synpunkter
15. Försvarmakten, försenat svar 2011-03-16, ingen erinran

Sammanfattning av inkomna yttranden

Alla inkomna yttranden är positiva till att inrätta Dyviks lövängars naturreservat. Nedan några korta kommentarer över de mer omfattande synpunkter som inkom under samrådstiden.

En synpunkt som inkommit är önskemål om en brygga för besökare. För detta önskemål finns inga medel avsatta för närvarande. Ett önskemål som flera föreningar eftersöker är en större parkeringsplats. Den befintliga parkeringen rymmer maximalt fem personbilar. Det finns på idéstadiet att kommunen framöver kan diskutera frågan med den lokala vägföreningen om att bredda Dyviksuddsvägen, utmed den långa raksträckan från reservatsgränsen och söderut. En sådan åtgärd kan ge ett tiotal nya parkeringsplatser.

Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund påpekar att de bör vara tillsynsmyndighet för reservatet med stöd av miljöbalken. Tillsynen innebär bland annat att hantera dispenser och olika former av ansökningar som ställs i dag till kommunen. En renodlad uppdelning mellan kommunen som förvaltare och förbundet som tillsynshavare kan vara av godo.

Dyviks tomtägareförening kräver i samrådet en avsiktsförklaring från kommunen om att naturreservatets bestämmelser inte ska inkräkta på fastighetsägarnas eventuella framtida önskemål om att kunna förbättra väg och dra fram ledningar i väg eller utmed tomternas utsida mot naturreservatet i förekommande fall (gäller några av Dyviksudds fastigheter).

Kommunen ser inga hinder för att till exempel detaljplanläggning ska kunna ske och ledningsdragning sker dels i vägarna men även via närområdet vid de tomter som gränsar till reservatet. Föreningen framför en idé om att reservatet därför ska begränsas till området väster om Dyviksvägen och Dyviksuddsvägen. Det är förvaltningens fulla förvisning om att det framlagda förslaget ger de möjligheter som krävs för etablering av vatten och avlopp via vägsystemet och ledningsdragningar i närområdet mellan enskilda fastigheter och naturreservatet.

Kommunen ämnar lämna en zon mellan naturreservatet och tomtmarken i de tillämpliga fallen då det föreslås i förslaget att en zon om 10 meter lämnas utanför naturreservatsgränsen. Detta planeringssätt har nyttjats i tidigare reservatsbildningar.

Tomtagareföreningen önskar vidare att kommunen lämnar ett yttrande om att reservatsbildningen inte ska ge fastighetsägarna vid Dyvik några framtida begränsningar, vad nu är känt, vid ett framtida detaljplanearbete.

Tyresåns fiskevårdsförbund vill få tillstånd förbättringsåtgärder för fiskens yngelsättning i Dyviksmaren, flera av åtgärderna är sådana att de inte berör föreskrifter, medan önskemålet om fiskeförbud under perioden 1 april till 15 juli i maren är en åtgärd som förvaltningen stöder. På sikt är det en åtgärd som kan komma att ordnas via länsstyrelsen.

Föreningens önskemål om att motverka uppgrundningen av tilloppet till maren kan delvis tillmötesgå i skötsel föreskrifterna men att fördjupa tilloppskanalen är att

betrakta som ett ärende för länsstyrelsen alternativt miljödomstolen, då det påverkar den naturliga uppgrundningen i denna del av Östersjön. När det blir aktuellt kan frågan avgöras genom att kommunen prövar detta hos länsstyrelsen.

Länsstyrelsen med flera synpunktslämnare synpunkter på föreskrift C10 för allmänheten som behandlar förbud mot kommersiella friluftsvksamheter alternativt verksamheter med friluftstävlingar. Denna föreskrift har tagits bort. Två nya föreskrifter har tillkommit som tar upp begränsning av större besöksgrupper än 40 personer som bedriver lägerverksamhet samt ett förbud för tävlingsverksamhet.

Enligt terrängkörningslagen är det förbjudet för allmänheten att köra motorfordon i naturmark, för att förtydliga detta har en sådan föreskrift tillkommit. Föreskriften ger undantag för Dyviks gård som har ett gammalt servitut om forväg mellan gården och båthuset.

Svenska klätterförbundet med flera lokala föreningar har synpunkter på klättring i området. Dels vill de få klättra som i tidigare omfattning, kunna underhålla sina leder och de hävdar att i allemansrätten även ingår att slå eller borra in bultar i berg. Vid diskussion med Naturvårdsverkets specialister i ämnet så understödjer de kommunens hållning i frågan, det vill säga att borra in bultar i berg är i sig inte tillåtet utan markägarens godkännande.

I det reviderade förslaget har efter C-föreskrifterna lagts till ett klagörande om att kommunen inte har något ansvar för de leder som klätterrörelsen har ställt i ordning. Vidare att klätterföreningarna kan ansöka om tillstånd hos förvaltaren för utbyte av befintliga bultar i befintliga borrhål. Därmed kan också föreskrift C1 få vara kvar i oförändrat skick. Föreskriften tar upp att man inte får skada mark och berg genom att borra, rista etc.

Flera yttranden tar upp behov av gästbrygga i reservatet. Förvaltningens bedömning är att det i första hand finns behov av att iordningställa parkeringsplatser i anslutning till reservatet.

Sammanställning av yttranden med kommentarer

1. Skogsstyrelsen

Skogsstyrelsen har ingen erinran till förslaget utan anser att områdets skogsmark har höga naturvärden och har prioriterade biotoper som omfattas av länets skogliga strategi för områdesskydd.

2. Krister Olausson

Samrådsyttrande från privatperson som är boende i Lindalen. Yttrandet berör fråga om tillträdesförbud och som finns angivet på äldre båtsportkort.

Olausson önskar att besökare vid Dyviks lövängar ska kunna tälta och/eller förtöja båt i högst två dygn på samma sätt som i Skärgårdsstiftelsens områden och därmed att föreskrift om tältning ska ändras.

Yttranden har synpunkter på föreskriften för allmänheten som tar upp förbud för grupper som nyttjar området kommersiellt eller för större tävlingar samt gränsdragningen vad som är en tävling etc, föreskrift C10.

Olausson tar upp tillståndsgivningen för förbättringsåtgärder och underhåll och önskar att det ska krävas tillstånd även för dessa åtgärder. I förslaget anges att det krävs tillstånd av kommunstyrelsen för bräddning av vägen eller liknande, större åtgärder.

Synpunktsställaren anser att det inte ska vara för detaljerade föreskrifter för reservatet, då det riskerar att bli ett museum enligt honom.

Kommentar: Olausson har lämnat in synpunkter över förslaget och är formellt inte sakägare eller granne till det planerade naturreservatet. Förvaltningen tar till sig synpunkterna och använder yttrandet i utarbetandet av det slutliga förslaget till kommunfullmäktige.

Yttrandet tar upp fråga om tillträdesförbud och som finns angivet på äldre båtsportkort. Förbudet gällde tidigare i en del av det befintliga naturreservatet Dyvik som ligger strax nordväst om Dyviks lövängsområde och gäller alltså inte i aktuellt område.

I Skärgårdsstiftelsens områden kan besökaren tälta och/eller förtöja båt i högst två dygn och Olausson anser att denna regel bör gälla inom Dyviks lövängar. Skälet för att ha maximalt ett dygns tältande i det tilltänkta reservatsområdet kommer av att det utpekade området som är lämpligt för detta är litet till arealen. Det finns heller inga övriga faciliteter som är avsett eller tillgängligt för tältning i området.

Syftet med naturreservatet är inte i första hand att tillgodose friluftslivets önskemål om brygga och campingmöjligheter. Reservatets

huvudsyftet är att främja ängsmarkerna som brukas med äldre metoder för bevarande och utvecklande av de naturvärden och kulturvärden som är knutna till området. Syftet är även att främja bevarandet av de i övrigt höga naturvärden som finns i området.

I projektet att inrätta naturreservatet så finns heller inga medel avsatta för någon besöksbrygga. Besökare är välkomna med båt i mån av plats att lägga till vid reservatets stränder eller ute på svaj. Det föreslagna reservatet är relativt litet sett till arealen. Från landsidan är det flera kilometer till närmaste busslinje vid Brevik och områdets p-plats ger utrymme för maximalt fem personbilar. Förvaltningen bedömer behovet av fler parkeringsplatser som större än behovet av gästbrygga i dagsläget.

Yttranden har synpunkter på föreskriften C10 för allmänheten som tar upp förbud för grupper som nyttjar området kommersiellt eller för större tävlingar samt gränsdragningen vad som är en tävling. Förvaltningen har tagit bort föreskriften och ersatt denna med två nya som delvis ersätter föreskriften C10. Dessa föreskrifter tar upp begränsningar vad gäller antal deltagare i lägerverksamhet och förbud för tävlingar.

Olausson tar upp önskemål om att det bör vara tillståndskrav för markägaren och övriga aktörer inom området för att underhålla och förbättra anläggningar. I förslaget anges att det krävs tillstånd av kommunstyrelsen för bräddning av vägen eller liknande större åtgärder. Det är skäligen och tillräckligt att före vanliga reparationsarbeten på tekniska installationer så ska det räcka att utföraren har kommunikation med förvaltaren före och efter åtgärd.

Synpunktsställaren anser att det inte ska vara för detaljerade föreskrifter för området då det riskerar att bli ett museum enligt honom. Här kan sägas att området delvis just är ett kulturmuseum, om än utan några egentliga byggnader som avses och att detta är en viktig del i målsättningen för området. Ängsmarkerna är en typ av marker med höga biologiska värden och som det är brist av i hela Sverige. För att kontinuiteten i skötseln ska vara hög så krävs att skötselplanen är relativt detaljerad i råden för hävden av markerna.

3. Södertörns miljö- och hälsoskyddsförbund (smohf)

Smohf har ingen erinran till förslaget utan ser positivt på inrättandet av naturreservatet. Förbundet påpekar att dispenser i reservatet hanteras av dem i enlighet med miljöbalkens regelverk för naturreservat. Ett förtydligande i förbundsordningen håller på att tas fram.

Kommentarer: Utifrån förvaltarperspektiv så är det bra att kunna separera förvaltarrollen från tillsynen av reservatet.

4. Stiftelsen Tyrestaskogen

Stiftelsen har tagit del av förslaget och välkomnar tillkomsten av ett nytt reservat i närområdet. Stiftelsen Tyrestaskogen har ingen erinran.

5. Tyresö hembygdsförening

Tyresö hembygdsförening ser positivt på att området får naturreservatsskydd och att skötseln av lövängarna utförs av Arbetsgruppen Dyviks lövängar som tidigare. Om det i framtiden blir problem med det idella arbetet med lövängarna skulle utebli i framtiden tycker föreningen att det är bra att kommunen står som huvudförvaltare av naturreservatet.

Föreningen föreslår att det inrättas fler parkeringsplatser i området. I dag finns det inga allmänna samfärdsmedel i närheten, så besökarna kommer även i framtiden mest komma med bil anser föreningen och pekar på att det bara finns plats för fyra-fem bilar vid den befintliga parkeringen i dag. Fler parkeringsplatser bör kunna anordnas längs med Dyviksuddsvägen söder om området.

En annan fråga som föreningen väcker är hur besökare som kommer med fritidsbåt ska kunna nå området.

Kommentarer: I framtagandet av förslaget till naturreservat så har frågan om parkeringen till området diskuterats ett flertal gånger. Det finns i huvudsak två lägen för att anlägga en parkering längs med Dyviksuddsvägen.

1. Utöka p-platsen vid entrén söderut. Detta förslag förkastades för att vegetationen där innehåller en del träd och växter som är ovanliga för Tyresö och regionen. Hela bergsryggen och området närmast Dyviksuddsvägen söderut är av Skogsstyrelsen klassat som skogsmark som har höga naturvärden och prioriterade biotoper (naturtyps-områden).

2. Möjligheten att bygga ut och använda västra sidan längs med Dyviksuddsvägen har diskuterats med vägföreningen. Detta förslag är det mest realistiska förslag som finns för att anordna ytterligare p-platser framöver. Frågan om tillkommande p-platser kräver lov och åtgärden måste tas upp i kommunens investeringsbudget. Frågan får behandlas vidare efter att naturreservatet är inrättat.

Föreningen eftersöker möjligheter för de besökare som kommer sjövägen att kunna landa vid reservatet. Eftersom projektet med att inrätta Dyviks lövängars naturreservat inte har någon egen budget och det finns begränsade medel för arbetet så är en utökning av parkeringsplatser vid naturreservatet högre prioriterat än till exempel en gästbrygga.

Besökare får ankra upp vid klipporna vid Ällmorafjärden, alternativt ankra på redan för kortare besök. En utökning av parkerings-

möjligheterna på land bör först prioriteras, då det troligen gynnar fler besökare. En brygga vid Dyviks lövängar är ett utsatt läge för väder och vind, varför en sådan lösning måste planeras noggrant.

6. Tyresö fiskevårdsförening

Föreningen har lämnat synpunkter och med fokus på åtgärder som ska förbättra lekmiljöer för gädda och abborre i närområdet.

1. För att underlätta gäddans lek om våren så önskar föreningen att gräsmarker som svämmas över lämnas orörda om hösten. Eventuella tuvor bör helst också få vara kvar för att förbättra gäddans lekmiljöer i området.
2. En del vass i området bör få vara kvar då den är en bra växtmiljö för fiskyngel.
3. Ett fiskeförbud om våren, 1 april-15 juni, till skydd för abborr- och gäddleken i Dyviksmaren, kanalen ut till Ällmorafjärden samt närområdet till Dyviksmarens mynning.
4. Rensning/utgrävning av kanalen vid Dyviksmaren. Detta för att fisk ska kunna ta sig ut till Ällmorafjärden vid isläggning.

Kommentar: Det ska naturligtvis vara så att olika skyddsaspekter ska kunna få utrymme inom reservatet, där behov finns. Åtgärder för att stötta de minskande fiskpopulationerna i Östersjön genom att se till att reproduktionsområdena kan fungera bättre kan vara av godo.

1-2. Önskemålet om att det ska finnas gräsytor som inte röjs längs med Dyviksmarens stränder skrivs in i skötselplanen. Detsamma gäller att en del vassruggar lämnas kvar för fisken. Här får fiskeföreningen och lövängsgruppen hitta en nivå där de kan jämka ihop sina krav.

3. Önskemålet om en i tiden begränsat fiskeförbud enligt förslag kan godtas av alla fiskerättsinnehavare och förslaget skrivs in i föreskrifterna enligt nedan:

C14 Det är förbjudet för allmänheten att fiska i Dyviksmaren, kanalen ut till Ällmorafjärden samt dess inlopp under tiden 1 april – 15 juni.

4. När det gäller önskemålet om att se till att kanalen som förbinder Dyviksmaren med Ällmorafjärden hålls öppen så att fisk kan fritt passera vid isläggning och även vid lågvatten, är en åtgärd som är mer komplicerad. Det vore bra om kanalen med jämna intervall kunde rensas. Därför har det till område 4: Stränder kring Båthuset, lagts till följande: ”...samt röjning av kanalen vid behov.”

Att däremot fördjupa kanalen och därmed motverka landhöjningen är en åtgärd som motarbetar den naturliga omvandlingen av maren till en insjö på sikt och som därför kräver tillstånd enligt miljöbalken.

7. Sjöfartsverket

Sjöfartsverket har inga synpunkter på förslaget.

8. Vattenfall eldistribution AB

Vattenfall har elanläggningar inom och i närheten av reservatsområdet. En 11 kV högspänningsledning, förlagd som luftledning i nord-sydlig sträckning längs med Dyviksmarens östra strand, ytterligare en 11 kV högspänningsledning finns nedgrävd i kanten av Dyviksuddsvägen och vidare ut i Ällmorafjärden mellan Dyviksmaren och Furuholmsfladen. Det finns en 0,4 kV ledning förlagd i luftledning längs med Dyviksuddsvägens södra del inom reservatsområdet.

Vattenfall vill för framtiden även ha rätt att dra om sin elledning genom en flytt av starkströmsledningen österut och grävas ned längs med Dyviksvägen.

Kommentar: Reservatets föreslagna föreskrifter medger service, underhåll och även flytt av elledning och transformatorstationer. Naturreservatets syften ska inte försvåra för befintliga tekniska installationer att uppdateras och repareras utan fungera bra även efter att området blivit naturreservat. Nedgrävning av elledningar i befintliga vägar ska inte utgöra några hinder.

9. Tyresö Dyviksudds tomtägareförening

Föreningen tar upp fyra punkter som de vill ska beaktas.

1. Föreningen vill försäkra sig om fortsatt möjlighet att nyttja ängen i områdets södra del för midsommarfirande.
2. Ledningsdragningar till fastigheterna bör tillåtas.
3. Området öster om Dyviksvägen bör utgå, om möjligt även området längs Dyviksuddsvägen.
4. Förtydligande om att reservatet inte kommer att försvåra en framtida detaljplaneläggning.

Kommentar: Under tidigare diskussioner har inte merparten av dessa frågor varit aktuella.

1. Naturligtvis ska firandet på "midsommarängen" vara kvar med medföljande behov av att slättra ängen i samband med detta. Synpunkten skrivs in i skötselplanen under aktuellt område synpunkten finns med under föreskrift C7.

2. När det gäller eventuella framtida ledningsdragningar för el-telekommunikation och VA, så medger föreskrifterna att det läggs nya

ledningarna i vägarna och att el- och telebolagen har rätt att förbättra sina anläggningar inom reservatsområdet.

I beslutsdelen under kapitlet "Avgränsning" står det: "För de gränser där naturreservatet gränsar till privat tomtmark läggs gränsen för naturreservatet cirka 10 meter in från fastighetsgränsen."

Detta indrag av reservatsgränsen på kommunal mark är föreslaget med tanke på bland annat för att underlätta vid behov av nya ledningsvägar till fastigheterna. Ett förtydligande om att reservatet inte är hindrande för ledningsdragning i eller längs med vägarna likväl reparationsarbeten såväl som breddning av vägen är möjlig med nuvarande formulering i föreskrifterna. För breddning av vägarna krävs tillstånd från kommunstyrelsen.

3. Området öster om Dyviksvägen har höga naturvärden och utgör en viktig länk för att upprätthålla kontakt mellan de tre, relativt små reservaten i området. Denna kontakt är viktig för att på sikt upprätthålla en god biologisk mångfald i alla de tre reservaten. Kommunen avser att låta denna del vara kvar i förslaget. Tidigare i processen togs en stor del av den södra delen av bergsryggen bort, som löper längs med Dyviksuddsvägen. Skogsstyrelsen har utsett stora delar av denna bergsrygg till biotopområde med höga värden, så det finns flera goda skäl för att låta nuvarande avgränsning bestå.

4. Föreningens begäran om att kommunen ger ett förtydligande om att denna reservatsbildning inte kommer att påverka en framtida detaljplanläggning av Dyviksuddsområdet överlämnas till kommunstyrelsen.

Kommunledningen föreslås lämna ett särskilt yttrande i samband med beslut för klargörande att reservatet inte ska försvåra framtida detaljplanering i området.

10. Friluftsförbundet Tyresö

Friluftsförbundet Tyresö stödjer förslaget och förutsätter tillskott av medel för skötsel av de delar av reservatet som inte hanteras av ideellt arbete.

Kommentar: Det finns i dagsläget inga medel specifikt avsatta för detta reservat, men kommunens enhet som bland annat sköter friluft- och idrottsanläggningar blir förvaltare av området. Kommunens två andra kommunala naturreservat, Alby och Sandholmarna, sköts av kommunens enhet för gata, park, idrott och friluft och är naturvårdsförvaltare. Allmän översyn i reservatet, kontroll av fasta anläggningar och renhållning ingår i detta arbete.

Det vore naturligtvis bra om de kommunala naturreservaten kan ges en egen budget för att underlätta planering och underhåll i dem.

11. Länsstyrelsen i Stockholms län

Länsstyrelsen ser positivt på att inrätta Dyviks lövängar som naturreservat i enlighet med programmet för skydd av tätortsnära natur, Aldrig långt till naturen (Länsstyrelsen i Stockholms län, rapport 2003:20). Länsstyrelsen har några ytterligare synpunkter på förslagets föreskrifter:

Föreskriften A3, förbud för markägaren att uppföra ny byggnad eller anläggning kompletteras så att kommunstyrelsen kan ge tillstånd för byggnad eller anläggning som krävs för områdets skötsel. Vidare kan föreskriften B4 (om undersökningar av växt- och djurlivet) utgå, då den inte är nödvändig.

Föreskriften C10 anser länsstyrelsen är svårtolkad och riskerar att begränsa allemansrätten mer än nödvändigt. Föreskriften bör arbetas om. Skötselplanen ger länsstyrelsen inga kommentarer på förutom att områdenas syften kan ändras till bevarandemål. Ordet syfte reserveras i detta sammanhang till reservatsbeslutet.

Kommentar: Förslaget till beslut kompletteras i enlighet med länsstyrelsens rekommendationer för föreskrifter samt att C10 byts ut mot två nya paragrafer, C10 och C11. I övrigt korrigeras förslagets skötselplan enligt länsstyrelsens synpunkt

I utskickat förslag	Efter ändring
A Föreskrifter med stöd av 7 kap. 5§ miljöbalken om inskränkningar i rätten att förfoga över fastighet.	
A3 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att uppföra ny byggnad eller anläggning annat än för reservatets skötsel.	A3 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och författningar är det förbjudet att uppföra ny byggnad eller anläggning. Kommunstyrelsen kan dock ge tillstånd till byggnad eller anläggning för reservatets skötsel.
B Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6§ miljöbalken om markägarens och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång	
B2 Skötsel av ängs- och betesmark enligt bifogad skötselplan.	B2 Skötsel av skogs-, ängs- och betesmark enligt bifogad skötselplan.
B4 Undersökning av växt- och djurliv inom reservatet efter tillstånd av kommunens ekolog.	Föreskriften utgår.
C Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken samt förordningen om områdesskydd med mera (1998:1252) 22 §	
C10 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att bedriva organiserat friluftsliv eller kommersiella friluftsvksamheter, föreskriften omfattar inte skolklass med lärare eller liknande.	C10 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att utan kommunens tillstånd anordna lägerverksamhet för fler än 40 personer. C11 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att utan kommunens tillstånd anordna tävlingar.

Med de nu föreslagna föreskrifterna C10 och C11 ges fortsatt möjlighet för verksamheter som klättring och dyksport i det föreslagna reservatet. Det är dock fortfarande förbjudet enligt allemansrätten att borra nya hål för att bygga nya klätterleder etc.

Förvaltningens uppfattning är att det behövs föreskrifter för hur stora besöksgrupper som kan besöka området på grund av dess storlek. Därför föreslås att utövare ska söka tillstånd för lägerverksamhet omfattande över 40 personer och att det också krävs tillstånd för tävlingar. Dessa regler gör det möjligt för till exempel en skolklass med lärare och annan personal att utan tillstånd kunna ha verksamhet i reservatet under ett dygn, likaså en visning av området med guide.

Tillägg av en föreskrift C16 är gjord med förbud om att anlägga permanenta firningsankare runt träd uppe på bergsbranternas hjässor. Möjlighet ges att söka tillstånd för att byta ut befintliga klätterbultar i bergen. Ansvaret för klättringen och dess leder vilar på klätterföreningar och den enskilde klättraren.

12. Naturskyddsföreningen i Tyresö

Naturskyddsföreningen är mycket tillfreds med att reservatet inrättas med tanke på områdets stora natur- och kulturvärden kan bevaras för framtiden. Föreningen har inga synpunkter på förslaget i övrigt.

13. Arbetsgruppen Dyviks lövängar

Arbetsgruppen har lämnat in en del synpunkter som rör såväl beslutdelen som en del mindre tillägg till skötselplanen. Här redogörs för de mer omfattande önskemålen om förändringar i förslagets texter och som kan vara av mer allmänt intresse.

Kommentar: Föreningen har några ändringsförslag på föreskrifter för allmänheten, C2 förbud för att plocka växter i reservatet

I utskickat förslag	Efter ändring
Sidan 3, stycke 2 Syftet med naturreservatet	
I övrigt ska skogsmark få utvecklas fritt och ädellövträd gynnas, speciellt grova ädellövträd ska skyddas för att värna artrika miljöer.	I övrigt ska barrdominerad skog få utvecklas fritt och lövdominerad skog ges möjlighet att bestå som lövskog, särskilt ska grova ädellövträd och gamla lövträd i allmänhet skyddas där de inte är till hinder för ängsskötseln.
C Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken samt förordningen om områdesskydd med mera (1998:1252) 22 §	
C2 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att gräva upp	Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att plocka eller

växter. <i>Förbudet mot att plocka blommor tas med i föreskrift C2. Föreskriften om förbud för plockning av växter förekommer ofta i ängsreservat eftersom det kan gynna pollinering.</i>	gräva upp växter.
C5 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att tälta/campa längre tid än ett dygn och på annan plats än västra delen av Sandängen. Föreningens förslag till föreskrift: C5 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att tälta/campa längre tid än ett dygn och på annan plats än västra delen av Sandängen, samt att efter den 15 maj lägga ut filter eller på annat sätt platta till vegetationen på oslagen slättermark, då detta avsevärt försvårar skötseln.	Föreskriften kvarstår i oförändrat skick. <i>Det är förståeligt att föreningen anser att det är besvärande att besökare sitter ned på de oslagna ängarna och bar picknick och dylikt och då "sitter ned" växtligheten vilket kan försvåra slätterverksamheten.</i> <i>Problemet med nedsittning av ängsväxter får lösas med information på uppsatta tavlor samt till exempel extra skyltar under aktuell period under året då besökare uppmanas att inte sitta på de aktuella ängarna.</i>
C7 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att på störande sätt använda musikanläggning eller dylikt. <i>Det är naturligt att midsommarfirandet ska kunna fortsätta i hävdvunnen omfattning även efter reservatbildning.</i>	C7 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att på störande sätt använda musikanläggning eller dylikt. Dyviksudds tomtägareförenings midsommarfirande undantas från föreskriften.
C8 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att rida annat än på väg avsedd för fordonstrafik.	C8 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att rida annat än på väg avsedd för fordonstrafik, stigar eller slagen ängsmark.
C11 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att färdas med båt inom Dyviksmaren och Furuholmsfladen utan reservatsförvaltarens tillstånd. Föreningens förslag till föreskrift: C11 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att färdas med båt eller fiska inom Dyviksmaren och Furuholmsfladen utan reservatsförvaltarens tillstånd.	<i>Föreskriften föreslås kvarstå i oförändrat skick.</i> <i>Fiskerätten innehas av Tyresö fiskevårdsförening och kommunen avser inte att reglera eventuellt landfiske i reservatet, förutom ett tidsatt förbud, 1 april – 15 juli. Detta till skydd för gädda och abborrens lek.</i> Ny föreskrift: C14 Det är för allmänheten förbjudet att fiska i Dyviksmaren, kanalen ut till Ällmorafjärden samt dess inlopp under tiden 1 j – 15 juni.
C12 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för	C12 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för

allmänheten förbjudet att cykla i terrängen. Föreningens förslag till föreskrift: C12 Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det för allmänheten förbjudet att cykla eller framföra motorfordon i terrängen, till exempel moped eller motorcykel. <i>Eftersom terrängkörningslagen förbjuder trafik med motorfordon i terräng så behövs egentligen ingen föreskrift om detta, men för att förtydliga just förbud mot trafik med moped eller motorcykel är denna föreskrift lämplig.</i>	allmänheten förbjudet att cykla eller framföra motorfordon i terrängen, till exempel moped eller motorcykel.

14. Svenska klätterförbundet med flera

Svenska klätterförbundet har tillsammans med Stockholms klätterklubb, Karbin klätterklubb, Solna klätterklubb, Bromma KFUM och Stockholms klätter- och sportsällskap lämnat in ett gemensamt yttrande. Föreningarna poängterar att de är måna om att lövängarna och de övriga värdefulla delarna av området skyddas och bevaras för framtiden. Föreningarna anser att det bör gå att få en samexistens att fungera mellan naturvården och friluftslivet i området. Författarna tar upp regeringens friluftspolitik (prop 2009/10:238) som tar fasta på att naturen är tillgänglig för alla, allemansrätten värnas med flera målsättningar.

Föreningarna tar upp några förslag:

1. Det saknas datum för förslaget till beslutsdelen. Kommunen förväntas skicka ut meddelande om när ärendet kommer att tas upp för beslut i kommunfullmäktige.
2. På sidan fem (beslutsdelen) står det att klättrarna har, i strid mot allemansrätten borrar in metallbultar i berget för klättringsleder. Detta anser föreningarna är formellt fel, de menar att allemansrätten syftar till att säkra allmänhetens tillgång till naturen, man anser också att dessa bultar har tillkommit för 20 år sedan och därmed är preskriberade rent juridiskt. Vidare anser man att formuleringen enstaka klättrare bör ändras till enskilda klättrare under rubriken "För friluftslivet" i beslutsdelen.
3. Föreningarna föreslår att det i föreskrifterna ska regleras och tillåtas byte av bergbultar vid behov och att dessa ska vara diskret påmålade. Föreningarna menar att genom ändring av paragrafen C1 och tillägga att det ska vara tillåtet att byta ut befintliga bultar på Korpberget och del av bergsryggen längs med Dyviksuddsvägen.
4. Föreningarna önskar att föreskriften C10 utökas med fler specificerade former av verksamheter som inte är tillåtna i reservatet.

5. Under avsnittet upplysningar anser föreningarna att formuleringen ”Enligt allemansrätten är det inte tillåtet att sätta dubbar i berg”. De anser att meningen ska strykas.

6. Föreningarna tar upp synpunkter om skyltning i området, de har skyltmaterial som de önskar få sätta upp i området på lämpliga platser. Skyltarna tar upp allemansrätten och klättring.

Kommentarer: Naturreservat har skilda målsättningar som bekant och det föreslagna Dyviks lövängar har som främsta syfte att värna de natur- och kulturvärden som givit området ett regionalt värde och regionalt behov av skydd. I Tyresö finns det sedan tidigare flera naturskyddade områden som har tillkommit, främst för det rörliga friluftslivets behov tillsammans med natur- och kulturvärdena.

1. Till svar på första frågan så sätts datum när remissvaren har beaktats och ett färdigt förslag skickas vidare inom kommunen för beslut i olika politiska organ som miljö- och samhällsbyggnadsutskottet, kommunstyrelsen och till sist kommunfullmäktige. När väl frågan tas upp till beslut i kommunfullmäktige så kan miljö- och trafikenheten meddela detta till yttranden som så önskar. Efter beslut i kommunfullmäktige så ska beslutet meddelas i länets författningssamling och i ortspress (Dagens Nyheter och Mitt i Tyresö). Tiden för sakägare att överklaga är tre veckor efter att beslut kungjorts i ortstidning.

2. Önskemål om möjlighet för utbyte av bultar i berg. Enligt de föreslagna föreskrifterna så får inga skador göras på berget. De befintliga bultarna har suttit så länge att detta brott troligen kan anses vara preskriberat. Om föreningarna byter ut befintliga bultar mot nya så måste tolkningen av denna åtgärd mot föreskrifterna vara att ingen ytterligare åverkan på berget får göras, utan att de gamla borrhålen återanvänds.

Föreskriften C1 behålls som i förslaget. Formuleringen ”enstaka klättrare” i beslutsdelen under ”För friluftslivet” behålls. Det är ett riktmärke som är synonymt med några få deltagare och kan utläsas som upp till tre-fyra deltagare.

3. Se punkt 2 ovan.

4. Se under yttrande 11. Föreskriften C10 utgår efter synpunkt från länsstyrelsen och förslaget kompletteras istället med två nya föreskrifter. De tillkommande föreskrifterna omfattar restriktioner för lägerverksamhet över 40 personer respektive tävlingar där det föreslås krävas tillstånd från kommunen för verksamheten.

5. Enligt de arbeten som förklarar och tolkar Allemansrätten och enligt Naturvårdsverkets specialister i ämnet så ingår inte i Allemansrätten att det är tillåtet att slå eller borra in bultar i berg. Meningen kvarstår i texten.

6. Förvaltningen ser positivt till en vidare dialog om hänvisning till leder och viss skyltning vid reservatets entré för de mer intensiva friluftsentressena.

15. Försvarmakten, högkvarteret

Försvarmakten har ingen erinran i ärendet.

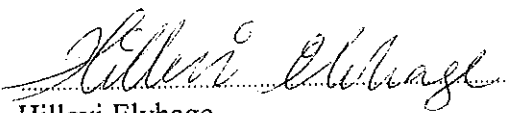
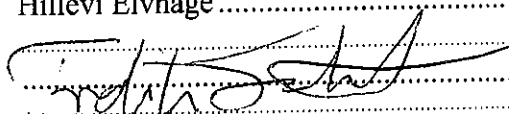
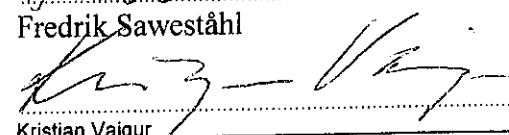
Plats och tid Sammanträdesrummet Bollmora, kommunhuset
Tisdag 6 december 2011, kl. 18.30 – 20.15

Beslutande Se bilaga

Övriga deltagare Se bilaga

Utses att justera Kristjan Vaigur

Justeringens plats och tid Kommunstyrelsens kansli
onsdag 7 dec

Underskrifter	Sekreterare	Hillevi Elvhage	Paragrafer 170-171, 173, 175- 178, 183, 190-191
	Ordförande	Fredrik Saweståhl	
	Justerande	Kristjan Vaigur	

ANSLAG/BEVIS

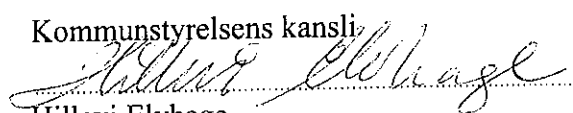
Protokollet är justerat. Justeringen har tillkännagivits genom anslag

Organ Kommunstyrelsen

Sammanträdesdatum 2011-12-06

Datum för anslags uppsättande 2011-12-07 Datum för anslags nedtagande 2011-12-28

Förvaringsplats för protokollet Kommunstyrelsens kansli

Underskrift
Hillevi Elvhage

Närvarolista kommunstyrelsen

Sammanträdestid: kl. 18.30 – 20.15

Justering:

Ordinarie ledamöter:

Namn	Närv.	Beslutande	Kom kl.	Gick kl.	Anm.
Fredrik Saweståhl (M)	x				
Mats Larsson (Fp)	x				
Anita Mattsson (S)	x				
Anki Svensson (M)	x				
Andreas Jonsson (M)	x				
Dick Bengtsson (M)	x				
Matilda Lundh (M)	x				
Mats Lindblom (FP)	-	Thomas Holmberg			
Leif Kennerberg (Kd)	x				
Susann Ronström (S)	x				
Kristjan Vaigur (S)	x				
Jerry Svensson (S)	x				
Marie Åkesdotter (MP)	x				

Ersättare:

Namn	Närv.	Beslutande	Kom kl.	Gick kl.	Anm.
Lotta Stjernfeldt (M)	x				
Christer Flodfält (M)	x				
Marianne Kronberg (M)	-				
Martin Johem (M)	-				
Thomas Holmberg (Fp)	x				
Margareta Ternstedt (Fp)	x				
Henrik Gustavsson (C)	-				
Anna Lund (KD)	x				
Marita Bertilsson (S)	x				
Marie Linder (S)	x	från 18.50 § 165			
Sara Albornoz (S)	-				
Peter Bylund (MP)	x				
Elisabet Hedlund (V)	x				

Tjänstemän:

Bo Renman
Dan Näsman
Åke Skoglund
Kerstin Hedén

Inger Carlsson tom. §175 Anita Brynje
Linda Wikman tom. §175 Britt-Marie Lundberg Björk tom. kl. 19.05
Maj Ingels Fagerström Maria Hagbom
Birgitta Wigren tom. kl. Hillevi Elvhage
19.05

Ann-Catrine Hagner tom. kl. 19.05

Sara Kopparberg från 19.05

Anders Lind från 19.05

Ulrika Josephson Westberg

Bertil Eriksson